

**DIRBTUVIŲ GIDAS TEISĖSAUGOS
PAREIGŪNAMS TIRIANT
NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS LGBT
ASMENŲ ATŽVILGIU**

SAFE.TO.BE BY SPEAK OUT
PROJECT

**DIRBTUVIŲ GIDAS TEISĖSAUGOS
PAREIGŪNAMS TIRIANT
NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS LGBT
ASMENŲ ATŽVILGIU**

TURINYS

Padėka – 6

Įvadas – 7

APIE ŠĮ MULTIMEDIJOS PRIEMONIŲ RINKINĮ – 8

Apie mus – 8

Projektas „Come Forward“ – 12

Šio priemonių rinkinio tikslinė grupė – 12

Teorija – 13

Interaktyvus mokymas(is) – 13

Požiūris – 14

Metodologija – 15

Kokybiniai tyrimai – 15

Pirminis bandymas – 17

Praktinė informacija – 18

JŪSŲ SEMINARAS – 19

Seminaro struktūra – 19

Apibendrinimas – 19

PRAKTINĖS UŽDUOTYS. I DALIS. – 20

„Ledlaužis“ – 20

Pagrindinės taisyklės – 22

„Bet ką tu vilkėjai?“ – 23

Pasisakymai – 23

Geroji praktika – 25

TEORIJA – 28

Neapykantos nusikaltimai – 28

Apibrėžimai – 28

Šališkumo motyvo požymiai – 31

Neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos santykis – 31

Proporcingumas – 32

Nepakankamas pranešimas apie neapykantos nusikaltimus LGBTI žmonių atžvilgiu – 33

Antrinė viktimizacija – 33

Tolimesniam skaitymui – 34

„SOGI“ ir LGBTI – pagrindai – 35

Vaizdo klipas Nr. 1 – Susipažinkime – 36

Vaizdo klipas Nr. 2 – „SOGI“ ir „norma“ – 36

Vaizdo klipas Nr. 3 – Lytinė tapatybė ir lyties raiška – 37

Vaizdo klipas Nr. 4 – Seksualinė orientacija – 39

TEISINĖ BAZĖ – 42

Europos Sąjungos kontekstas – 42

Apžvalga – 42

Lietuva – Nacionalinė LGBT žmogaus teisių organizacija LGL – 45

PRAKTINĖS UŽDUOTYS. II DALIS – 49

Atvejo analizė – 49

Įžanga – 51

(Aktyvus) stebėjimas – 52

Užduoties aptarimas – 53

Kodėl tai svarbu? – 53

Tikrais įvykiais paremtos situacijos – 54

IŠVADOS – 65

Padėka

Alexi De Greef – tekstų auktorei

Kristof De Busser – už nuolatinės konsultacijas

Koen Aelterman – už iliustracijas

Freek Heyman – už animaciją

Tobi Smethurst – už angliškos šio leidinio versijos korektūrą

Ena Jurov – už maketą

Visoms aukų saugumo ir paramos tarnyboms, konsultacijomis prisidėjusioms prie šio leidinio

SAFE.TO.BE BY **SPEAK OUT**
PROJECT

Projektas finansuojamas Europos Sąjungos
Teisių, lygybės ir pilietybės programos lėšomis.

Ivadas

Nevyriausybinių organizacijų (toliau tekste – NVO) visoje Europoje atliko nemažai darbų neapykantos nusikaltimų prieš homoseksualius, translyčius ir interseksualius asmenis (toliau tekste – LGBT asmenys) srityje. Vis dėlto, tokio pobūdžio nusikaltimų mastas bei jų įtaka bendruomenei lieka nepakankamai įvertinta. Dažniausiai šie nusikaltimai lieka nenustatyti, arba apie juos nėra pranešama. Daugelio nepranešančių apie neapykantos nusikaltimą aukų apsisprendimą lemia nepasitikėjimas teisėsaugos institucijomis, neigiamos reakcijos iš šių institucijų atstovų baimė, arba baiminimasis atskleisti nusikaltimo detales nepažįstamam asmeniui (tyrėjui ar kitam pareigūnui), kas, neigiamos reakcijos atveju, galimai sustiprintų psichologinės traumos reiškinius.

Šis priemonių rinkinys ir yra skiriamas spręsti pastarajai problemai. Laipsniško metodo principais paremta seminarų medžiaga pasitarimus lektoriams siekiant atkreipti dėmesį į psichologinį pranešimo apie neapykantos nusikaltimą aspektą. Seminaro metu jo dalyviai analizuos tikrais faktais paremtus atvejus, kurių metu per neapykantos nusikaltimo aukos prizmę bus supažindinama tiek su geraisiais, tiek su blogaisiais pranešimo procedūros pavyzdžiais. Tokiu būdu seminaro dalyvis galės labiau įsijausti į neapykantos nusikaltimo aukos būseną pranešant apie neapykantos nusikaltimą, kas lemtų gilesnį supratimą apie šių nusikaltimų ypatumus ir kylančius papildomus stresorius nukentėjusiajam nuo neapykantos nusikaltimo.

Suvokdami stresinius pranešimo apie neapykantos nusikaltimą aspektus, teisėsaugos atstovai bus skatinami kurti saugią aplinką, kuri yra būtina siekiant užtikrinti, jog neapykantos nusikaltimo auka suteiktų visą reikalingą informaciją, būtiną atitinkamos nusikalstamos veikos nustatymui.

Kai pagalba neapykantos nusikaltimų aukoms bus suteikiama tinkamai ir pranešimų apie šiuos nusikaltimus daugės, bus galima objektyviau įvertinti neapykantos nusikaltimų mastą bei atitinkamai priderinti kovos su neapykantos nusikaltimais politines priemones. Ilgainiui tai padės sumažinti tiek neapykantos nusikaltimų skaičių, tiek jų poveikį bendruomenei.

APIE ŠĮ MULTIMEDIJOS PRIEMONIŲ RINKINĮ

Ši dalis skirta lektoriams. Su šioje dalyje pateikiama informacija rekomenduojama susipažinti ruošiantis seminarui. Šioje skiltyje pateikiamos seminario pagrindinės gairės, nurodomi aktualūs išoriniai šaltiniai bei pateikiama metodologinė informacija apie šio priemonių rinkinio parengimą.

Apie mus

Mūsų tikslas – prie bendruomenės saugumo prisidedanti parama specialistams bei sąmoningumo neapykantos LGBT bendruomenės atžvilgiu didinimas.

Siekiame suteikti praktinę pagalbą specialistams, dirbantiems su neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų tematika.

Informuojame valstybės atstovus ir institucijas bei plačiąją visuomenę apie neapykantos reiškinius.

Didiname savo vienijamų bendruomenių žinias apie neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą

— „Safe To Be“

„Safe To Be by Speak Out“ yra projektas, vienijantis partnerius devyniose Europos Sąjungos šalyse. Projekto tikslai yra trejopi. Šis priemonių rinkinys yra skirtas paramos aukoms tarnybų ir teisėsaugos institucijų profesionalams. Juo siekiama didinti pastarųjų informuotumą apie neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą LGBT bendruomenės atžvilgiu. 2020 metų spalio mėnesį, įgyvendinant projektą „**Safe To Be by Speak Out**“, taip pat planuojama parengti atkuriamojo teisingumo neapykantos nusikaltimų srityje vadovą. Įgyvendinant projektą „**Safe To Be by Speak Out**“, startuos projekto internetinis puslapis, kuris taps informacine atsvara kovoje su homofobinės neapykantos reiškiniais.

Visos projekto partnerės organizacijos nacionaliniu lygmeniu atstovauja ir palaiko glaudų santykį su LGBT asmenų bendruomenėmis savo atstovaujamosiose šalyse bei turi sukaupę ekspertinių žinių neapdykamos reiškinų srityje.

Prie šio premonių rinkinio prisidėjo šios nevyriausybines organizacijos:

„**Bilitis**“ yra ilgiausiai veikianti LGBTI organizacija Bulgarijoje. Organizacija pradėjo veiklą 2004 metais kaip pagalbos grupė homoseksualioms ir biseksualioms moterims, palaipsniui įtraukė ir translyčius bei interseksualių asmenis.

Šiuo metu „Bilitis“ užsiima bendruomenės telkimu, advokacija, tyrimais ir mokymų organizavimu įvairiose sferose, siekia visų rūšių diskriminacijos mažinimo ir LGBTI asmenų lygiateisiškumo Bulgarijoje.

„**Çavaria**“ yra skėtinė organizacija, vienijanti 120 registruotų LGBT asociacijų, kurioms yra teikiama parama bei nemokami mokymai. Kartu „Çavaria“ atstovauja LGBT bendruomenę Flandrijoje bei Briuselyje, o organizacijos vykdoma lygių galimybių iniciatyva yra skirta plačiai visuomenei. Taip pat organizacijos nemokama programa „Lumi“ suteikia pagalbą bei sukuria galimybę pranešti apie diskriminacijos atvejus. Organizacija taip pat rengia viešai prieinamą internetinį žurnalą „Zizo“.

Estijos Žmogaus teisių centras (EŽTC) yra nepriklausoma nevyriausybė žmogaus teisių advokacijos organizacija.

EŽTC misija yra darbas kartu siekiant pagarbos žmogaus teisėms Estijoje. EŽTC vysto savo veiklą priklausomai nuo visuomenės poreikių. Šiuo metu organizacija dirba mažumų lygių galimybių, įvairovės ir įtraukties bei pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų teisių srityse.

EŽTC taip pat vykdo žmogaus teisių Estijoje stebėseną, teikia nepriklausomas ataskaitas du kartus į metus. EŽTC valdo nepriklausoma taryba, susidedanti iš įvairias socialines grupes atstovaujančių asmenų.

LGBTI teisių organizacija „FELGBT“ yra didžiausia LGBTI organizacija Ispanijoje ir viena didžiausių LGBTI organizacijų Europoje, susidedanti iš 55 organizacijų narių. „FELGBT“, turinti beveik 30 metų patirtį, yra viena iš keleto LGBTI organizacijų, turinčių konsultacinį statusą Jungtinių Tautų Organizacijoje. „FELGBT“ organizuojamuose nacionaliniuose LGBTI lygybės festivaliuose kasmet sudalyvauja apie pusė milijono žmonių.

„GALOP“ yra labdaros organizacija Jungtinėje Karalystėje, remianti prieš LGBTI asmenis nukreiptos neapykantos aukas. Per pastaruosius 35 metus organizacija vystė savo veiklą teikdama patarimus, pagalbą ir atstovaudama neapykantos nusikaltimų prieš LGBTI asmenis aukas, vykdė kampanijas, nukreiptas prieš smurtą LGBTI asmenų atžvilgiu. „Galop“ pagrindinės darbo sritys yra neapykantos nusikaltimai, smurtas artimoje aplinkoje ir seksualinė prievarta. „Galop“ siekia saugesnės ir teisingesnės socialinės aplinkos LGBTI asmenims, teikdama jiems emocinę paramą ir vystydama bendruomenės sąmoningumą.

„Háttér“ yra 1995 metais įkurta didžiausia ir seniausia LGBTI organizacija Vengrijoje. Organizacija siekia atkreipti visuomenės dėmesį į aktualias LGBTI asmenų problemas, taip pat teikia jiems pagalbą, stebėdama ir vertindama jų poreikius bei siekdama integruoti juos į šalies teisinę bazę bei teikiamas socialines paslaugas. Organizacija siekia LGBTI žmogaus teisių ir sveikatos apsaugos, skatina LGBTI bendruomenių vystymąsi, rūpinasi LGBTI paveldu.

„**ILGA Portugal**“ yra didžiausia ir seniausia nevyriausybinių organizacijų, siekianti lygiateisiškumo ir diskriminacijos dėl lytinės orientacijos, lyties raiškos, lyties požymių ir lytinės tapatybės mažinimo Portugalijoje nuo 1995 metų.

Organizacija siekia socialinės lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir interseksualių asmenų bei jų artimųjų integracijos Portugalijoje per socialinės paramos programas, įvairovės ir diskriminacijos mažinimo politikos formavimą.

Nacionalinė lesbiečių, gėjų, biseksualių ir translyčių (LGBT) asmenų teisių organizacija **LGL** – vienintelė išimtinai LGBT bendruomenės interesams atstovaujanti nevyriausybinių organizacijų Lietuvoje. Savo veiklą pradėjusi 1993 metų gruodžio 3 dieną, asociacija LGL yra viena brandžiausių ir stabiliausiai veikiančių pilietinio sektoriaus organizacijų šalyje. Pagrindinis asociacijos veiklą apibūdinantis principas – nepriklausomybė nuo bet kokių politinių ar finansinių interesų, siekiant efektyvios LGBT bendruomenės įtraukties ir socialinės integracijos Lietuvoje bei efektyvios kovos su homofobinės neapykantos apraiškomis. LGL išimtinai siekia nuoseklaus LGBT asmenų žmogaus teisių progreso, pasitelkdama per dvidešimt penkerius veiklos metus sukauptą patirtį advokacijos, sąmoningumo didinimo ir bendruomenės stiprinimo srityse.

Asociacija „Mozaika“ iki šiol yra vienintelė LGBTI organizacija Latvijoje. Ji buvo įkurta siekiant pagerinti LGBTI asmenų situaciją Latvijoje, įskaitant teisinės bazės tobulinimą nediskriminavimo, neapykantos kalbos, vienaryčių šeimų pripažinimo srityse. „Mozaika“ teikia daugybę įsitraukimo galimybių LGBTI bendruomenei ir jos rėmėjams, taip pat teikia profesionalius mokymus ir išteklius tyrėjams bei kitiems suinteresuotiems asmenims.

Šis priemonių rinkinys remiasi ir papildo anksčiau įgyvendinto projekto „*Come Forward*“ sukaupią patirtį. Be kita ko, „Come Forward“ projekto metu atlikus 460 apklausų ir 200 interviu buvo identifikuotas mokymų poreikis tiek teisėsaugos institucijų, tiek NVO ir paramos aukoms centrų lygmeniu. Leidinyje „*Running Through Hurdles*“ atspindėti šio tyrimo rezultatai atskleidžia nemažai teisėsaugos profesionalų mokymų trūkumų homofobinės neapykantos srityje. Kai kurios rekomendacijos apima „specialistų informuotumo didinimą ir gebėjimų stiprinimą užtikrinant tinkamą, sistemingą ir tvarų mokymą LGBTI klausimais teisėsaugos pareigūnams, prokurorams, teisėjams, socialinėms tarnyboms bei poreikį užtikrinti, kad teisėsaugos pareigūnai ir prokurorai būtų supažindinti su naujausiomis neapykantos nusikaltimų ir neapykantos tyrimų gairėmis“ (p. 316–317).

Šios rekomendacijos, kartu su interviu su teisėsaugos institucijų atstovais, kurie buvo atlikti projekto „Safe to Be“ projekto rėmuose, paskatino konceptualizuoti šį priemonių rinkinį.

Šio priemonių rinkinio tikslinė grupė

Šis multimedijos įrankių rinkinys skirtas visiems, veikiantiems teisėsaugos institucijų profesionalų gebėjimų stiprinimų srityje. Juo siekiama suteikti lektoriams praktines gaires, leidžiančias teisėsaugai užmegzti ryšį su neapykantos nusikaltimų prieš LGBT asmenis aukomis. Tokiu būdu norima pagerinti pareigūnų gebėjimus atpažinti ir tirti neapykantos nusikaltimus prieš LGBT asmenis. Šio priemonių rinkinio pasitelkimas pagerins policijos įgūdžius užkertant kelią neapykantos nusikaltimams prieš LGBT asmenis ir reaguojant į juos, bei leis veiksmingiau bendrauti su LGBTI bendruomenėmis bei atkurti visuomenės pasitikėjimą ir bendradarbiavimą su teisėsaugos institucijomis.

Be tvirto pamato nėra tvirto pastato. Nors šis priemonių rinkinys yra interaktyvus, lankstus ir orientuotas į praktiką, jis taip pat apima teorinius pagrindus ir pateikia nuorodas į išorinius šaltinius ten, kur gali būti reikalinga papildoma informacija. Teorinė priemonių rinkinio dalis suskirstyta į tris dalis: specifinės žinios apie LGBTI asmenis, žinios apie neapykantos nusikaltimus šios grupės atžvilgiu, bei įstatyminė bazė (Europos Sąjungos ir nacionalinis kontekstas). Atsižvelgdami į savo, kaip lektoriaus, žinias šiomis temomis bei vertindami seminaro dalyvių žinias, galite pasirinkti daugiau ar mažiau pabrėžti teorinius aspektus policijos pareigūnų grupei (pavyzdžiui, mažiau dėmesio skirti teisės aktams ir daugiau su LGBTI bendruomene susijusiam turiniui).

Vis dėlto, rekomenduojame nepraleisti viso teorinio skyriaus, nes labai svarbu, kad visi seminaro dalyviai įgytų bendrųjų kiekvieno skyriaus žinių.

Interaktyvus mokymas(is)

Pasitelkiant realias situacijas, šis priemonių rinkinys tiesiogiai kreipiasi į Jūsų seminaro dalyvius ir siekia sustiprinti jų empatiją neapykantos nusikaltimus patyrusiems LGBT bendruomenės atstovams.

Neapykantos nusikaltimą patyręs LGBTI asmuo susiduria su nemažai sunkumų, susijusių su pranešimu apie nusikaltimą. Heteroseksualiems ir cislyčiams policijos pareigūnams ne visada gali būti lengva suprasti šias kliūtis. Šiame priemonių rinkinyje esantys vaizdo įrašai ir praktinės užduotys yra sukurti tam, kad jūsų seminaro dalyviai galėtų labiau suprasti auką. Į priemonių rinkinį įeina žaidimo vaidmenimis pratimai, tokiu būdu sužadinant emocijas ir empatiją.

Seminaro pabaigoje dalyviai supras, kad savo veiksmais jie gali padaryti ženklų įtaką neapykantos nusikaltimų aukoms, tiesiog pateikdami jiems reikiamą informaciją ir uždavę tinkamus klausimus tinkamoje aplinkoje.

Kas lemia nepranešimą apie neapykantos nusikaltimus prieš LGBT asmenis?

Kas apsunkina homofobinio neapykantos nusikaltimo pranešimo procedūrą?

Kaip pareigūnas gali užtikrinti, kad auka jaustųsi pakankamai patogiai ir galėtų atskleisti visą reikiamą informaciją?

Šio seminario tikslas – didinti informuotumą ir gilinti žinias seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės ir (ar) lyties raiškos temomis, ypatingai sutelkiant dėmesį į su pranešimu apie neapykantos nusikaltimus susijusius klausimus.

Vaizdinė šio priemonių rinkinio medžiaga atspindi tikrus neapykantos nusikaltimų atvejus tikslingai neatkleidžiant jų šaltinių. Gali būti, kad vienas ar keli Jūsų seminario dalyviai jau buvo susidūrę su vaizdinėse priemonėse pateikiamomis situacijomis. Šių mokymų tikslas nėra kritikuoti taikomas procedūras, o veikiau atvirai kalbėti neapykantos nusikaltimų tema bei siekti su ja susijusios darbo praktikos tobulinimo.

Pateikdami „gerus“ ir „blogus“ pavyzdžius, visą dėmesį sutelkiame į tinkamą tarpasmeninę patirtį. Tai apima teigiamas frazes, atvirą laikyseną, saugios atmosferos sukūrimą, pasitikėjimo stiprinimą ir susilaikymą nuo aukos kaltinimo dėl įvykusio nusikaltimo.

Kokybiniai tyrimai

Šis priemonių rinkinys parengtas remiantis sėkmingai įgyvendintu projektu „Come Forward“, taip pat tyrimais, atliktais su teisėsaugos atstovais pirmajame projekto „Safe to be“ etape. Norint tinkamai išdėstyti seminaro medžiagą, rekomenduojame paruošti trumpą įvadą.

Pavyzdžiui, jei esate socialinis darbuotojas, kuris dėstys policijos pareigūnams, galite pagrįsti seminaro reikšmę 45 teisėsaugos atstovų iš visos Europos Sąjungos dalyvavimu projekte. Kita vertus, jei pats esate teisėsaugos atstovas, galite paminėti, kad šį priemonių rinkinį sukūrė LGBTI bendruomenės atstovai, kas liudija priemonių rinkinio ekspertinę vertę šioje srityje.

Be to, įrankių rinkinys „**Safe to be**“ taip pat remiasi ESBO programa „**TAHCLE**“ (mokymas prieš neapykantos nusikaltimus teisėsaugos institucijoms). „TAHCLE“ nagrinėja neapykantos nusikaltimų temą bendrai, tuo tarpu šiame priemonių rinkinyje naudojama garsinė ir vaizdinė medžiaga paremta realiomis situacijomis, taip siekiant pabrėžti kitokį požiūrį, reikalingą kovojant su LGBTI neapykantos nusikaltimais.

Citata iš tyrimų

„Policijos pareigūnas turėtų būti įpareigotas įsitikinti, kad neapykantos nusikaltimas yra užregistruojamas kaip neapykantos nusikaltimas, net jei auka pranešimo metu apie neapykantos pobūdį nekalba.“

„Safe to be“ projekto interviu, anonimas.

Projekto „**Safe to be**“ partneriai pradėjo įgyvendinti projektą 2019 metais, surengdami teisėsaugos institucijų profesionalų interviu visoje Europos Sąjungoje. Iš viso buvo apklausti 45 asmenys. Pagrindines šių interviu išvadas galima apibendrinti taip:

- Policijos pareigūnams trūksta žinių apie neapykantos nusikaltimus, nors jiems šios žinios reikalingos labiausiai (teisėjai, prokurorai ir kiti specialistai dažniausiai yra pakankamai gerai informuoti neapykantos nusikaltimų temomis). Šio reiškinių priežastys yra trys:
 - Nepakankamai veiksminga teisinė bazė
 - Nepakankamas teisinės bazės išmanymas
 - Pranešimų apie neapykantos nusikaltimus stoka
- Priemonių rinkinys gali būti vertintinas kaip tinkamas tik tuo atveju, jeigu teisėsaugos atstovai dalyvauja jo kūrime. Būtent todėl kiekviena šalis partnerė, rengdama šį priemonių rinkinį, savo turimais kontaktais reguliariai konsultavosi su teisėsaugos ekspertais.
- Tokio pobūdžio seminarų dalyviai tikisi vaizdinės medžiagos ir interaktyvaus mokymosi bei teorijos ir praktikos derinio. Teisėsaugos ir pažeidžiamų grupių (šiuo atveju LGBTI bendruomenės) dalyvavimas dar labiau sustiprina priemonių rinkinio efektyvumą.

Šis vadovas yra prieinamas devyniose Europos Sąjungos šalyse: Belgijoje, Bulgarijoje, Estijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Portugalijoje, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Kadangi įstatyminė bazė, taip pat LGBTI bendruomenės visuomeninė įtaka šiose šalyse gerokai skiriasi, kiekvienoje šalyje, dalyvaujančioje kuriant šį vadovą, nacionalinio konteksto skyrius yra skirtingas.

Angliškoje šio priemonių rinkinio versijoje galite susipažinti su visų partnerių nacionaliniu kontekstu.

Šio bandomojo etapo, kuris truko nuo 2019 metų rugsėjo mėnesio iki 2019 metų gruodžio mėnesio, tikslas buvo nustatyti egzistuojančias problemas ar trūkumus ir apibrėžti priemonių rinkinio koncepciją. Mes norėjome įsitikinti, kad priemonių rinkinys gali pasiekti savo tikslus – suteikti teisėsaugai daugiau gebėjimų dirbti su neapykantos nusikaltimų prieš LGBTI asmenis aukomis. Visų šalių partnerių teisėsaugos institucijų atstovams pristatėme savo priemonių rinkinio koncepciją, pagrįstą anksčiau atliktais interviu. Jų indėlis ir patirtis padėjo sukurti galutinį produktą, kuris pasirodė 2020 metų vasario mėnesį.

Seminaras pradedamas neapykantos nusikaltimo situacijos pristatymu, po kurio pateikiamas „blogas“ pranešimo procedūros pavyzdys. Priemonių rinkinys grindžiamas šiuo vaizdo įrašu, pateikiant teorinę ir teisinę informaciją, realius atvejus, gerosios praktikos kontrolinį sąrašą, diskusijų klausimus, ir žaidimo vaidmenimis užduotis. Interaktyviu priemonių rinkinio pobūdžiu siekiama paskatinti diskusiją bei aktyvų dalyvavimą seminare.

Antrasis vaizdo įrašas vaizduoja tą patį neapykantos nusikaltimą, apie kurį pranešama tam pačiam pareigūnui, tačiau pabrėžiama geroji pranešimo procedūros praktika. Tikimės, kad visi seminare dalyvaujantys pareigūnai nustatys pirmame vaizdo įrašė padarytas klaidas, o antrajame įrašė įžvelgs teigiamus pokyčius.

Trukmė:

Priklausomai nuo Jūsų pasirinkimo ir seminaro akcentų (pavyzdžiui, teorija, praktika, diskusija grupėje ar vaidmenų žaidimai) seminaras truks 3-4 valandas (įskaitant pertraukas).

Dalyvių skaičius:

Siūlome apriboti dalyvių skaičių iki 20. Tai užtikrins jaukią aplinką, reikalingą aptarti jautrias seminaro temas.

Dalyvių atranka:

Šis priemonių rinkinys yra skirtas policijos pareigūnams, tyrėjams ar ketinantiems jais tapti. Tačiau rekomenduojama pasitelkti „mokinio apmokymo metodą“, kuriuo remiantis teisėsaugos institucijų profesionalas galės apmokyti savo kolegas.

Kambario išdėstymas:

Apsvarstykite galimybę įrengti mokymų kambarį „U“ raidės (pasagos) forma, kad būtų sukurta neoficiali aplinka, kurioje skatinama diskusija, tokiu būdu sumažinant galimybę naudotis telefonais ir kompiuteriais.

Seminaro struktūra

Apibendrinimas

Pralaužkite ledus ir pradėkite pristatymą, pateikdami informaciją iš pirmosios priemonių rinkinio dalies.

Vėliau parodykite pirmąjį vaizdo klipą pavadinimu „Bet ką tu vilkėjai?“. Šiame vaizdo įrašė vaizduojamas neapykantos nusikaltimas LGBT žmonių atžvilgiu bei pranešimo apie įvykusį nusikaltimą procedūra. Pagal šį scenarijų aukai nepadedama taip, kaip reikėtų. Policijos pareigūnas neužduoda tinkamų klausimų, fiksuodamas veiką neatsižvelgia į neapykantos motyvą ir priverčia auką jaustis taip, lyg auka pati būtų nusikaltimo kaltininkė (t.y. nulemia antrinę viktimizaciją).

Tada atliksite keletą interaktyvių pratimų, skirtų diskusijoms paskatinti ir aktyviau įsitraukti į seminarą. Įvertinę seminaro dalyvių žinias ir pasiruošimą, savo nuožiūra skirsite laiko aptarti teoriniams skyriams (su LGBTI bendruomene susijusios žinios, neapykantos nusikaltimų samprata, nacionalinė ir Europos Sąjungos teisinė bazė). Po šios teorinės dalies eina antrasis praktinių užduočių etapas. Praktinės užduotys yra pagrįstos realaus gyvenimo atvejais ir paskatins seminaro dalyvius įsijausti į neapykantos nusikaltimų, nukreiptų prieš LGBTI auką, poveikį bei apmąstyti savo pačių apklausos metodus bei bendravimą su neapykantos nusikaltimo aukomis.

Seminarą užbaigsite parodydami dalyviams antrąjį vaizdo klipą „Kodėl tai svarbu?“. Šis vaizdo įrašas rodo tą patį neapykantos nusikaltimą kaip ir vaizdo įrašė „Bet ką tu vilkėjai?“, tačiau pranešimo procedūra yra tinkama. Šiuo metu seminaro dalyviai turėtų identifikuoti blogąją praktiką, kuri atspindėta anksčiau matytame vaizdo klipe. [„Safe To Be“ tinklapyje galite susipažinti su vaizdo klipų scenarijais.](#)

Kadangi šis priemonių rinkinys pabrėžia „dalyvaujamojo švietimo“ svarbą, seminaras prieš aptariant teoriją prasideda interaktyviais pratimais. Tai leidžia jums, lektoriui, subtiliai įvertinti seminaro dalyvių žinias. Pratimai yra paremti vaizdo įrašu „Bet ką tu vilkėjai?“.

„Ledlaužis“

Šis pratimas skirtas dalyviams prisitaikyti prie interaktyvaus seminaro pobūdžio. Nors tai nėra akivaizdu iš pirmo žvilgsnio, „ledlaužio“ pratimas padės pabrėžti bendrumus ir skirtumus, atkreipti dėmesį į seminaro dalyvių įvairovę.

Ši veikla gali būti pritaikoma priklausomai nuo to, ar dalyviai gerai vieni kitus pažįsta. Atsižvelgiant į šiuos veiksnius, pasirinkite tinkamus teiginius.

Paprašykite dalyvių atsistoti ratu, žvelgiant į vieni kitų veidus. Prisijunkite prie jų rato ir perskaitykite toliau pateiktus teiginius. Jei teiginiui pritaria, dalyvis žengs vieną žingsnį į priekį link rato centro. Jei teiginiui nepritaria, dalyvis liks vietoje. Paprašykite dalyvių apmąstyti kiekvieną teiginį prieš priimant sprendimą žengti į priekį ar ne. Suteikite laiko dalyviams apsispręsti bei laiko diskusijoms, tada paprašykite dalyvių po kiekvieno klausimo grįžti į pradinę padėtį. Galite pasirinkti teiginius, kurie yra tiesiogiai susiję su jūsų tema, arba keletą „mažos rizikos“ teiginių, pavyzdžiui:

- „Šiandien pusryčiauvau“
- „Mėgstu sniegą“
- „Mano namai yra ten, kur gyvenu“
- „Mėgstu gaminti maistą“
- „Gimiau Europos Sąjungoje“
- „Kalbu daugiau nei viena kalba“
- „Turiu vaikų“
- „Man patinka mano dainavimas, nors kitiems nelabai“
- „Turiu neįprastą pomėgį“
- „Aš tapatinu save su keliomis kultūromis“
- „Dauguma mano draugų yra tos pačios lyties kaip ir aš“
- „Daugelis mano draugų yra heteroseksualūs“
- „Aš turiu draugų, kurie yra gėjai, lesbietės, biseksualūs ar translyčiai asmenys“

Jei pasirinkote jautresnius teiginius, aptarkite juos išsamiau. Paklauskite grupės atstovų, kaip jie jautėsi atlikdami šį pratimą ir ar tam tikru momentu jie nusprendė neatsakyti, nors teiginiui pritarė. Ką jie pastebėjo einant ir išeinant iš rato? Kas juos nustebino? Kas buvo nepatogu? Prieš pereidami prie pirmojo vaizdo klipo, pabrėžkite bendrumų ir skirtumų pažinimo vertę.

Bendraukite su seminaro dalyviais, kartu nusistatykite tam tikras taisykles. Įsitinkite, kad taisyklės bus matomos viso užsiėmimo metu. Svarbu, jog visi dalyviai pritartų taisyklėms ir jaustųsi įsipareigoję jų laikytis. Keletas pagrindinių taisyklių pavyzdžių:

- **Privatumas:** seminaro metu gauta asmeninė informacija yra konfidenciali
- **Asmeninė patirtis:** seminaro dalyviai gali kalbėti apie asmenines patirtis, laisvai reikšti savo nuomonę
- **Pasirinkimas:** kiekvienas dalyvis dalijasi savo mintimis tik tiek, kiek pats to nori
- **Įsiklausymas:** svarbu įsiklausyti į tai, ką kiekvienas dalyvis turi pasakyti
- **Pagarba:** bet koks nepagarbus dalyvių elgesys yra netoleruojamas.

Pradėkite nuo vaizdo klipo „Bet ką tu vilkėjai” peržiūros.

Įspėjimas: šiame vaizdo įrašė vartojama įžeidžianti kalba, vaizduojamas persekiojimo, homofobinio ir transfobinio pobūdžio smurtas.

Pasisakymai

Pažiūrėję vaizdo įrašą, padalinkite kambarį į dvi dalis, per vidurį brėždami įsivaizduojamą liniją. Vienas linijos galas reiškia „visiškai sutinku“, kitas – „visiškai nesutinku“. Perskaitykite teiginius garsiai ir suteikite dalyviams galimybę atsistoti kurioje nors linijos vietoje. Po to, kai visi išsirinks savo vietą, pasirinkite vieną iš dalyvių, stovinčių prie vieno iš kraštutinių linijos galų, ir paklauskite, kodėl jie pasirinko tą poziciją. Klauskite tolesnių klausimų, kol pajusite, kad viskas buvo aptarta. Leiskite dalyviams persigalvoti, jei kažkuris momentas privertė juos pakeisti nuomonę. Kai tik kas nors pakeis savo padėtį linijos atžvilgiu, paklauskite kodėl.

Šis pratimas neturėtų trukti ilgiau nei 20 minučių.

Pasisakymų pavyzdžiai:

- **„Aš manau, jog tai – neapykantos nusikaltimas.“**
 - „Taip, tai – neapykantos nusikaltimas, nes auka priklauso LGBTI bendruomenei.“
 - „Taip, tai – neapykantos nusikaltimas, nes policijos pareigūnas užfiksavo, kad Karlas yra homoseksualus“.
 - „Taip, tai – neapykantos nusikaltimas, nes nusikaltėliai užpuolė Karlą, manydami, kad jis priklauso LGBTI bendruomenei.“
- **„Mano manymu, norint fiksuoti tai kaip neapykantos nusikaltimą, svarbu žinoti aukos seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę.“**
 - „Taip, jei auka nėra LGBTI bendruomenės dalis, tai negali būti neapykantos nusikaltimas.“
 - „Ne, nesvarbu, kuriai bendruomenei priklauso auka. Neapykantos nusikaltimas yra susijęs su suvokiama aukos tapatybe.“
- **„Manau, kad policija šiuo atveju dirbo gerai.“**
 - „Taip, nes auka surašo skundą, o policija jį priima.“
 - „Ne, nes nekreipiama dėmesio į psichologinę aukos savijautą, dėl kurios auka užsisklendžia ir nesidalija visa reikalinga informacija.“
 - „Ne, nes pareigūnui nėra įdomu gilintis į veikos motyvus.“
- **„Policijos pareigūnas turėjo labiau domėtis apranga, kurią vilkėjo auka.“**
- **„Policijos pareigūnas turėjo tiksliai paklausti, kokį alkoholio kiekį auka suvartojo.“**
- **„Visos informacijos pateikimas visiškai priklauso nuo aukos.“**
 - „Taip, įrodinėjimas – aukos atsakomybė. Jei nenori dalytis informacija, nieko daugiau negali padaryti ir pareigūnas.“
 - „Taip, bet reikia sukurti tinkamą aplinką, kurioje auka jaustųsi saugi dalydamasi visa informacija.“
- **„Mano nuomone, policijos pareigūnas uždavė visus reikalingus klausimus.“**
 - „Taip, nemanau, kad yra daugiau klausimų, kuriuos jis galėjo užduoti, nes asmuo nesiryžo kalbėti.“
 - „Ne, nepaisant aukos dvejonų, policijos pareigūnas turėjo užduoti daug kitų klausimų.“

Kontekstas

Projekto „**Safe To Be**“ partneriai ir policijos pareigūnai, su kuriais buvo konsultuojamasi, dirbo kartu, siekdami nustatyti geriausią tarpasmeninę aukos ir pareigūno bendravimo praktiką, tokiu būdu siekdami padėti neapykantos nusikaltimų aukoms.

Žemiau pateikiamas gerosios praktikos pavyzdžių sąrašas. Prieš pradėdami pratimą, įsitikinkite, kad prisimenate šį sąrašą, tačiau nesisiaudinkite, jei dalyviai nepateikia visų sąraše nurodytų elementų. Po pratybų visiems įteikite spausdintą kopiją. Jie pasinaudos šiuo sąrašu atlikdami vaidmenų pratimus seminaro pabaigoje.

Užduotis

Padalinkite grupę į mažesnes grupes (po 3 ar 4 asmenis) ir skirkite 15 minučių klausimų aptarimui grupėse. Skirkite 30 minučių bendrai diskusijai ir išsiaiškinkite, kiek gerosios praktikos elementų seminaro dalyviai sugebėjo atpažinti iš pateikto sąrašo.

Diskusijų klausimai:

- Įvardinkite netinkamą praktiką, kurią pastebėjote. Detalizuokite.
- Ką būtumėte darę kitaip?
- Įvardykite 5 pasiūlymus, kaip reikėtų procedūrą tobulinti.

„Policijos pareigūnas turėtų būti įpareigotas įsitikinti, kad neapykantos nusikaltimas yra kvalifikuojamas kaip neapykantos nusikaltimas, net jei auka ankstyvajame etape neįvardija neapykantos motyvo“,

– anonimas, „Safe To Be“ interviu

REKOMENDUOTINA

- Padėkite nukentėjusiajam jaustis saugiai ir patogiai:
 - Paklauskite, ar nukentėjusysis pasirengęs kalbėtis, ar reikia po-
kalbį atidėti.
 - Skirkite laiko nukentėjusiajam sudėlioti savo mintis.
 - Jei yra galimybė, pasirinkite tinkamą, privačią patalpą apklausai.
 - Padėkokite nukentėjusiajam už kalbėjimą ir informacijos apie
nusikaltimą pateikimą.
 - Kalbėdamiesi su nukentėjusiuoju naudokite teisingus kreipinius
(aukos vardą ir įvardį), net jei iš pažiūros kreipinys nesutampa
su asmens tapatybės dokumentuose esančia informacija.
 - Sėdėkite 90 laipsnių kampu, o ne tiesiai priešais nukentėjusįjį.
- Išsamiai paaiškinkite procedūrinę tvarką:
 - Pateikite aiškią ir glaustą informaciją apie procedūrą ir tai, ko
auka gali tikėtis.
 - Priėmę aukos pareiškimą, dar kartą peržvelkite jį kartu, o matant
poreikį, pasiūlykite jį patikslinti.
 - Suteikite informaciją apie paramos neapykantos nusikaltimų
aukoms galimybes.
 - Nurodykite savo kontaktinę informaciją, kad auka galėtų su
jumis susisiekti.
 - Paaiškinkite, kas yra neapykantos nusikaltimas, ir motyvo nu-
statymo svarbą (trumpai).
- Sužinokite apie nusikaltimo motyvą paklausdami nukentėjusiojo:
 - Ar nukentėjusysis tiksliai atsimena, kokius žodžius ir (arba)
veiksmus naudojo kaltininkas. Šios detalės padės nustatyti ga-
limą kaltininko motyvą.
 - Ar nukentėjusysis gali įvardinti sužalojimus, įskaitant ir psicho-
loginius. Jei reikia, kreipkitės į medikus.
 - Ar nukentėjusysis gali nustatyti ryšį tarp įvykio kaltininko ir aukos.
 - Ar aukos manymu nusikaltimo vieta gali būti susijusi su neapy-
kantos motyvu.
 - Įregistruokite įvykį kaip neapykantos nusikaltimą, jei teisinė sis-
tema tai leidžia.

- Klausti nukentėjusiojo apie priklausymą LGBT bendruomenei („Ar jūs gėjus?“). Seksualinė orientacija ar lytinė tapatybė neturėtų būti tiesiogiai atskleidžiama pareigūnui, nebent pareigūnui yra ypatingas poreikis tai žinoti. Neapykantos nusikaltimo atpažinimas yra susijęs su numanoma aukos tapatybe.
 - Paprašyti aukos kelis kartus pakartoti jautrias detales (pavyzdžiui, įvykio metu vartotus jam adresuotus įžeidimus).
- Reikalauti nukentėjusįjį įrodyti:
 - Klausti, ar jis tikras, kad buvo užpultas dėl jo numanomos tapatybės.
 - Paklausti, ar įvykis nebuvo pokštas.
 - Kalbėti apie žodžio laisvę vartotos neapykantos kalbos kontekste.
- Sudaryti sąlygas antrinei viktimizacijai:
 - Klausiant, ar jo dėvima apranga, išvaizda negalėjo išprovokuoti tam tikrų veiksmų.
 - Klausiant, ar jis padarė ar pasakė ką nors, kas galbūt išprovokavo įvykį.
 - Klausiant, kodėl jis tuo metu buvo toje vietoje.

„Neapykantos nusikaltimus įvairių šalių policijos pareigūnai kartais vadina „žemo lygio“ nusikaltimais, nes trūksta įrodymų, statistinių duomenų ir patirties, nors neapykantos nusikaltimus sudaro įprasta nusikaltimo sudėtis ir šališkumo motyvas. Todėl jie turėtų būti traktuojami bent jau taip pat rimtai, kaip ir paprasti nusikaltimai, jei ne griežčiau, nes šališkumo (neapykantos) motyvas vertinamas kaip sunkinanti aplinkybė. Kai policijos pareigūnai vertina neapykantos nusikaltimus kaip „žemesnio lygio“ nusikaltimus, tai reiškia, jog jiems trūksta supratimo apie neapykantos nusikaltimų esmę.“

– Anonimas, „Safe To Be“ interviu

Sukūrus tinkamą bendravimo erdvę ir atkreipus dėmesį į sąmoningo tarpasmeninio bendravimo su nukentėjusiuoju nuo neapykantos nusikaltimo svarbą, laikas suteikti teorinį pagrindą, kuris paremtų poreikį skirti ypatingą dėmesį neapykantos nusikaltimams dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės. Šio priemonių rinkinio teorijos dalį sudaro 3 pagrindiniai skyriai:

- Informacija apie neapykantos nusikaltimus
- Informacija apie LGBTI asmenis
- Teisinė bazė

Kadangi jau buvo parengta nemažai teorinių žinių medžiagos, o šis priemonių rinkinys skirtas empatijos ugdymui, pasitelkiant interaktyvias užduotis ir realaus gyvenimo atvejus, teorinė šio priemonių rinkinio dalis yra paremta projekto ekspertinėmis žiniomis. Tačiau joje bus nuorodų į išorinę medžiagą, skirtą tolimesniam skaitymui.

Šioje teorinėje priemonių rinkinio dalyje pateikta informacija turėtų būti naudojama seminaro metu, atsižvelgiant į bendrą kontekstą ir seminaro dalyvių turimų žinių lygį.

Neapykantos nusikaltimai

Apibrėžimai

Neapykantos nusikaltimas yra baudžiamojo pobūdžio veika, motyvuojama išankstiniu nusistatymu prieš tam tikras žmonių grupes. Tai – „įspėjamieji nusikaltimai“, skirti skleisti baimę ir pažeidžiamumo jausmą tikslinėse bendruomenėse. Iš esmės jie ne tik daro tiesioginį poveikį pažeidžiamiems asmenims ar konkrečiam nukentėjusiajam, bet ir visai socialinei grupei, kuriai asmuo priklauso ar yra manoma, jog priklauso. Tam tikros bendruomenės yra neproporcingai pažeidžiamos dėl jų rasės, įsitikinimų, seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės, lyties, tautinės kilmės, kalbos, negalios, socialinės padėties ar kitų ypatybių.

Nusikaltimai nukreipiami į LGBTI asmenis dėl neigiamos nuomonės šių žmonių atžvilgiu, stereotipų, netolerancijos ar neapykantos jų seksualinei orientacijai, taip pat dėl lytinės tapatybės ir (arba) lyties raiškos.

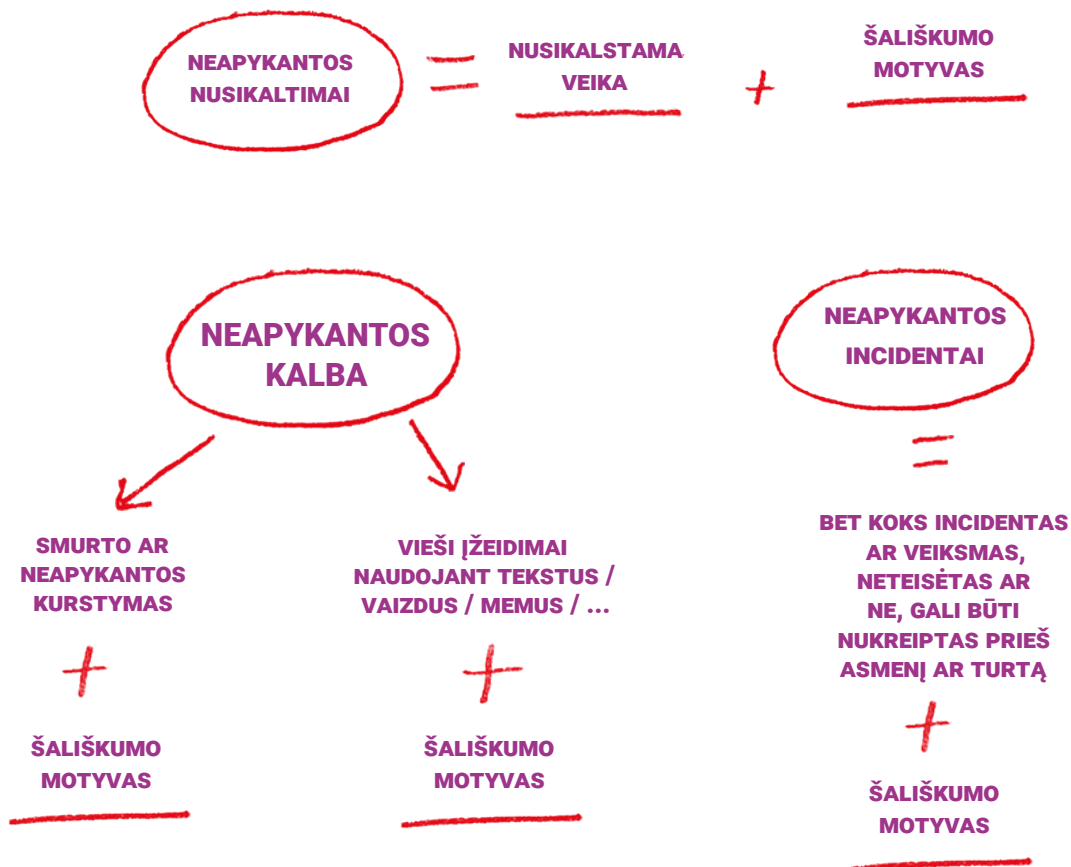
Atpažįstant neapykantos nusikaltimą, svarbu žinoti, kad kalbama apie agresoriaus suvoktą aukos tapatybę, o ne apie jų tikrąją tapatybę. Iš esmės kiekvienas gali tapti neapykantos nusikaltimo auka, jei tik jie suvokiami kaip priklausantys tai konkrečiai bendruomenei.

Neapykantos nusikaltimus visada sudaro du elementai: nusikalstama veika ir šališkumo motyvas.

Nusikalstama veika, numatyta baudžiamosios teisės aktuose.

Šališkumo motyvas: veika padaryta dėl išankstinio nusistatymo tam tikros visuomenės grupės atžvilgiu. Šis motyvas paprastai nėra ekstremalios „neapykantos“ nukentėjusiajam išraiška. Daugelį neapykantos nusikaltimų lemia kasdieniai jausmai, tokie kaip priešiškumas, pasipiktinimas ar pavydas tikslinei grupei.

Kad įstatymiškai neapykantos nusikaltimas būtų pripažintas neapykantos nusikaltimu, šališkumo motyvas turi būti nukreiptas į nukentėjusįjį, nes jis turi tam tikrą „saugomą požymį“. Daugiau informacijos apie konkretų reguliavimą rasite nacionaliniuose skyriuose.

ŠALIŠKUMO MOTYVAS = taikiny s pasirinktas dėl tikro ar tariamo ryšio ar priklausymo konkrečiai grupei

Objektyvūs faktai, aplinkybės, konkretus elgesio modelis, susijęs su konkrečia nusikalstama veika atskleidžia jos šališkumo motyvą, pavyzdžiui:

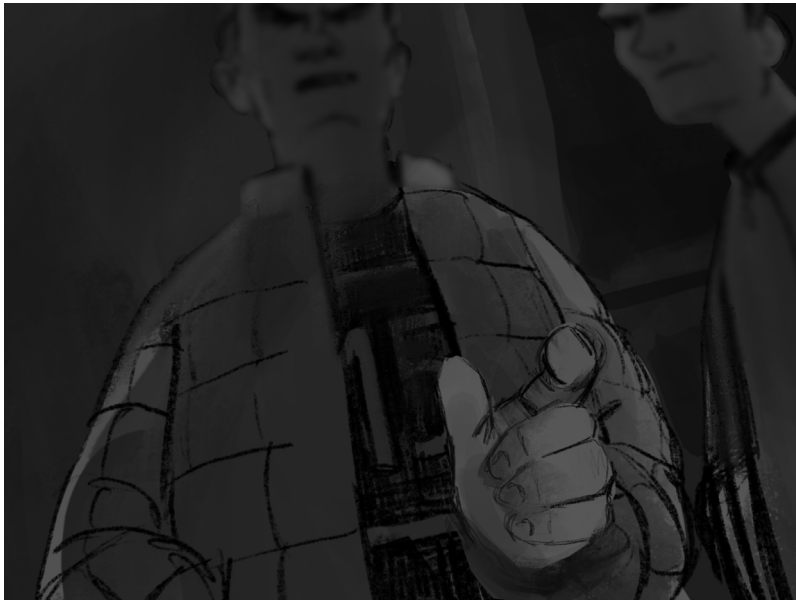
- Aukos ar liudytojo vertinimas;
- Komentarai, rašytiniai pareiškimai ar gestai;
- Piešiniai, žymėjimai, simboliai ir grafičiai;
- Organizuotų grupių ar jų narių dalyvavimas;
- Konkreti vieta;
- Konkretus laikas;
- Asmens charakteristika, ankstesni panašūs incidentai;
- Ankstesnių nusikaltimų ar incidentų modeliai ir jų dažnumas;
- Smurto pobūdis;
- Kitų veikos motyvų nebuvimas.

Atsižvelgdami į dalyvių tarpusavio bendradarbiavimo lygį, apvarstykite galimybę šį teorinį skyrį pritaikyti praktiniame užsiėmime – pakvieskite dalyvius tarpusavyje aptarti šiuos ir kitus galimus šališkumo motyvo požymius.

Neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos santykis

Nėra sutarta dėl tarptautinio neapykantos nusikaltimo apibrėžimo, tas pats pasakytina ir apie neapykantos kalbos sąvoką. Tarptautinės organizacijos neapykantos kalbą apibūdina skirtingai.

- ESBO neapykantos nusikaltimus apibrėžia kaip „nusikalstamas veikas, padarytas esant šališkumo motyvui“ (ESBO 2009). Kadangi pati kalba, nenustačius draudžiamo turinio, nėra nusikaltimas (skirtingai nei, pavyzdžiui, žmogžudystė, fizinis užpuolimas ar turto sugadinimas), ESBO teigia, kad ši koncepcija neapima neapykantos kalbos (ODIHR 2009: 25, 2018 m. RTH).
- Pagrindinių teisių agentūros (PTA) apibrėžime (2016) teigiama, kad „Smurto ar neapykantos kurstymas saugomų asmenų kategorijai – paprastai vadinama „neapykantos kalba“, yra ir nusikalstama veika, ir diskriminacijos išraiška, taigi ir platesnės neapykantos nusikaltimo sąvokos pogrupis“ (RTH, 2018).

Proporcingumas

Dažnai nacionaliniai įstatymai už neapykantos nusikaltimus numato griežtesnes bausmes. Teisės aktai skiriasi atsižvelgiant į kontekstą, tačiau pagrindinė to priežastis yra ta, kad neapykantos nusikaltimai iš esmės yra „įspėjamieji nusikaltimai“ – dėl to jie daro žalą visai bendruomenei, kuriai priklauso ar yra manoma, kad priklauso nukentėjusysis. Šie nusikaltimai trukdo kurti harmoningas, įvairias ir įtraukias visuomenes. Sankcijos už tokio pobūdžio nusikaltimus turėtų būti griežtesnės, idant atspindėtų jų pavojingumo lygį.

Daugybė tyrimų atskleidė, kad dažnai nepranešama apie neapykantos nusikaltimus LGBT žmonių atžvilgiu arba apie juos pranešama tik atsitiktinai.

Kai kuriais atvejais žemą pranešimų skaičių lemia kovos su neapykantos nusikaltimais įstatymų bazės trūkumai, todėl nukentėjusieji mano, kad pranešti apie nusikaltimą yra beprasmiška. Tačiau net ir tose šalyse, kur galioja neapykantos nusikaltimus draudžiantys įstatymai, apie juos pranešama retai. Tai rodo, kad nepakankamo pranešimo priežasčių yra daug. Nepranešimo priežastys yra nepasitikėjimas teisėsauga, nenorėjimas kreiptis į policiją, internalizuota homofobija, bifobija, transfobija ar antrinės viktimizacijos baimė.

Tokiu būdu susidaro „uždaras ratas“: nukentėjusieji dėl neapykantos nusikaltimų apie juos nepraneša, o teisėsauga mano, kad smurtas prieš LGBTI asmenis nėra paplitęs ir nėra rimta problema. Savo ruožtu tai gali priversti juos atmesti pasiūlymus dėl konkrečių priemonių LGBTI bendruomenės poreikiams tenkinti.

Antrinė viktimizacija

Antrinė viktimizacija kyla, kad teisėsaugos institucijos sukelia riziką nukentėjusiajam patirti dar didesnę žalą, padarydamos jį nusikaltimo, kuris buvo padarytas prieš juos, bendrininku. Tai reiškia nejautrų elgesį ir požiūrį, taip pat negebėjimą suformuoti tarpasmeninį ryšį su nukentėjusiuoju, taip sukeliant jam papildomą psichologinę žalą.

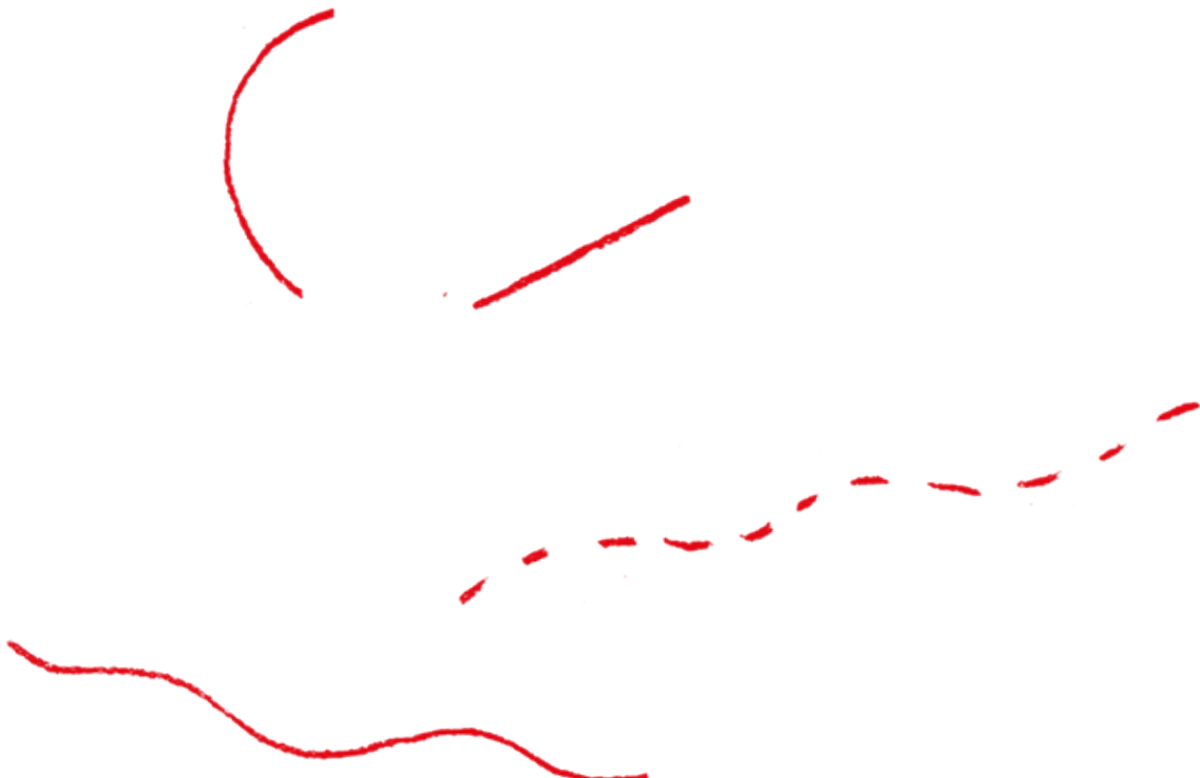
Tiek šio projekto, tiek ankstesnių tyrimų metu buvo nustatyta, jog antrinė viktimizacija yra viena iš priežasčių, kodėl nukentėjusieji nepraneša apie patirtus nusikaltimus.

Siekiant išvengti antrinės viktimizacijos, teisėsaugos darbuotojai gali vadovautis šiomis rekomendacijomis:

- Rengti (dalyvauti) mokymuose apie seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę bei lyties raišką (SOGI), įskaitant informuotumo didinimą apie tinkamų sąvokų vartojimą (įvardžiai, homofobinės ir (arba) transfobinės kalbos vartojimo prevencija).
- Didinti sąmoningumą apie psichologinį stresą, kylantį dėl neapykantos nusikaltimo.
- Konfidencialumo taisyklių parengimas.

Tolimesniam skaitymui

Norėdami sužinoti daugiau apie neapykantos nusikaltimus, peržiūrėkite ESBO ODIHR neapykantos nusikaltimų mokymų teisėsaugai vadovą ([TAHCLE](#)). Šiame vadove pateiktas dalyvių dažnai užduodamų klausimų sąrašas, įskaitant tokius klausimus kaip „Kodėl mums reikia šio seminaro, neapykantos nusikaltimai nėra mūsų bendruomenės problema?“, „Ar įstatymai dėl neapykantos nusikaltimų gina daugumos teises?“

Antrinė viktimizacija yra viena pagrindinių priežasčių, kodėl LGBTI asmuo gali nesikreipti į policiją. Norint užkirsti kelią homofobijai ir transfobijai teisėsaugos įstaigose, labai svarbu suprasti „SOGI“ (seksoalinės orientacijos ir lytinės tapatybės bei lyties raiškos) pagrindus. Policijos pareigūnai gali suvokti LGBTI asmens, pranešusio apie nepapykantos nusikaltimą, patirtį ir įgyti tinkamų įgūdžių dirbti su šių nusikaltimų aukomis.

Jei turite patirties dėstant „SOGI“ temą, galbūt turėsite savo išteklių mokymams. Tačiau jūs galite pasinaudoti „Nima“ priemonėmis, kurias sukūrė „*KliQ*“ – Belgijos LGBTI švietimo centras. Keturiuose „SOGI“ edukaciniuose vaizdo įrašuose „Nima“ supažindins jus su pagrindine seksualinės orientacijos, lytinės tapatybės ir lyties raiškos terminologija ir LGBTI sąvokomis.

Prie kiekvieno vaizdo įrašo pateikiama trumpa apklausa, skirta jūsų grupės dalyvių žinioms patikrinti. Klausimai yra pagrįsti vaizdo įrašo turiniu. Peržvelkite klausimus, įsitikinkite, kad jie tinka jūsų auditorijai ir (arba) nacionaliniam kontekstui, ir pakoreguokite, kaip jums atrodo reikalinga. Mes rekomenduojame naudoti „*Mentimeter*“ ar bet kurį kitą interaktyvų apklausos įrankį, kad jūsų dalyviai aktyviai dalyvautų mokymosi procese.

Prieš rodydami vaizdo įrašus, kiekvienam dalyviui išdalinkite „Lyčių meduolio“ kopiją.

Vaizdo klipas Nr. 2 – „SOGI“ ir „norma“**Apklausa****— Kas yra „norma“?**

- Teisės aktuose numatyta taisyklė, reguliuojanti tam tikrą teisės subjektų elgesį.
- Norma apibūdina asmens elgesį viešojoje erdvėje.
- Susiklosčiusios visuomeninės gairės, susijusios su asmens elgesiu, kuris yra priimtinas daugumai.

— Ką reiškia „LGBTI“ santrumpa?

- Teisinės gėjų, lesbiečių, biseksualių, translyčių ar interseksualių asmenų iniciatyvos.
- Lesbietės, gėjai, biseksualūs, translyčiai ar interseksualūs asmenys.
- Lesbietės, gėjai, bilyčiai, transseksualai, interseksualai.

— Kas yra „SOGI“?

- Seksualinių mažumų teisių organizacija.
- Seksualinių mažumų kibernetinio saugumo valdymas.
- Seksualinė orientacija, lytinė tapatybė ir lyties raiška.

— Kodėl kai kurie asmenys labiau linkę naudoti ne LGBTI, o „SOGI“ terminą?

- Terminas skamba neutraliau.
- Pastebima tendencija vis ilginti LGBTI terminą (LGBT+, LGBTQ ir t.t.).
- Todėl, kad „SOGI“ terminas yra lankstesnis, lyginant su LGBT terminu, kuriuo asmenys yra suskirtomi į atskiras kategorijas.

— **Kas yra „lyčių meduolis“?**

- Tradicinis lietuviškas skanėstas.
- Konceptuali mokymo priemonė, skirianti sudėtingą lytiškumo sampratą į atskiras, lengvai suprantamas dalis (apimančią lytinę tapatybę, lyties raišką ir seksualinę orientaciją).
- Socialinio lyties konstrukto modelis.

Vaizdo klipas Nr. 3 – Lytinė tapatybė ir lyties raiška
Apklausa

— **Ką reiškia vienaskaitinis įvardis „jie“, „jūs“?**

- Reiškia, kad yra kalbama apie keletą asmenų.
- Netaisyklingas būdas kreiptis į asmenį.
- Neutralus būdas kreiptis į asmenį, kurio lytinės tapatybės nežinote arba asmuo nesieja savęs (vien) su moteriška ar vyriška lytine tapatybe.

— **Kas dažniausiai priskiria gimusį kūdikį vienai ar kitai lyčiai?**

- Kūdikį priėmęs medikas.
- Kūdikio tėvai.
- Lytis priklauso nuo kūdikio vystyklių spalvinės gamos.

— **Kas turima galvoje kalbant apie „anatominę lytį“?**

- Lytinės chromosomos (X ir Y), vidiniai ir išoriniai lytiniai organai, lytinių hormonų balansas, antriniai lytiniai požymiai.
- Vidiniai ir išoriniai lytiniai organai.
- Chromosomos ir lytiniai organai.

— **Kas yra interseksualus asmuo?**

- Asmuo, kuris nesijaučia nei vyru, nei moterimi.
- Asmuo, kurio lytinių požymių negalima priskirti vienai ar kitai lyčiai.
- Asmuo, kuris priskiria save „tarpinei“ lyčiai.

– Kokiai „lyčių meduolio“ vietai priskirtumėte „lytinę tapatybę“?

- Kelnėms
- Širdžiai
- Galvai
- Visam „meduolio“ kūnui

– Kas yra „cislytis“ asmuo?

- Asmuo, kurio lytinė tapatybė atitinka lytį, kuri jam buvo priskirta gimimo metu.
- Asmuo, kurio lytinė tapatybė neatitinka lyties, kuri jam buvo priskirta gimimo metu.
- Asmuo, priskiriantis save „tarpinei“ lyčiai.

– Ką reiškia skėtinis terminas „translytis“?

- Terminas „traslytis“ gali reikšti platų spektrą lytinių tapatybių, kurios nesutampa su asmeniui gimimo momentu priskirta lytimi.
- Terminas atspindi translyčių asmenų tapatybės kintamumą.

– Kas yra „lyties raiška“?

- Tai – lytinės tapatybės raiška, susijusi su kūno kalba, apranga, aksesuarais, šukuosena, makiažu.
- Tai – žmogaus kultūros normų nulemtas ir asmens išmoktas vaidmuo ar elgesys, atitinkantis jo lytį.
- Tai – socialinių normų neatitinkantis asmens elgesys.

Vaizdo klipas Nr. 4 – Seksualinė orientacija

Apklausa

– Ką mes išskiriame kalbėdami apie seksualinę orientaciją?

- Seksualinį ir romantinį potraukį kitam asmeniui.
- Asmens išvaizdos patrauklumą.
- Seksualinį neapsisprendimą.

— Kas yra bifobija?

- Manymas, kad biseksualumas neegzistuoja.
- Nepakantumas biseksualumui ar biseksualiems asmenims, biseksualumo kaip egzistuojančios seksualinės orientacijos neigimas, stereotipų apie biseksualumą formavimas.
- Porinių skaičių baimė.
- Terminas, kilęs iš homofobijos ir transfobijos, bet specialiai pritaikytas biseksualumo specifikai.

— Kas yra biseksualumas?

- Potraukis tiek vyrams, tiek moterims
- Neegzistuojanti lytinė orientacija
- Seksualinio ar romantinio potraukio jautimas daugiau nei vienai lyčiai.

— Ar su „lyčių meduolio“ koncepcija gali tapatintis bet kuris asmuo?

- Ne, tik gėjai gali tapatintis su „meduolio“ koncepcija.
- Ne, koncepcija aktuali tik translyčiams asmenims.
- Ne, koncepcija aktuali tik cislyčiams heteroseksualiems asmenims.
- Taip, nepriklausomai nuo lytinės tapatybės ar seksualinės orientacijos, kiekvienas asmuo gali atrasti savo spektrą „meduolyje“.

Europos Sąjungos kontekstas

Apžvalga

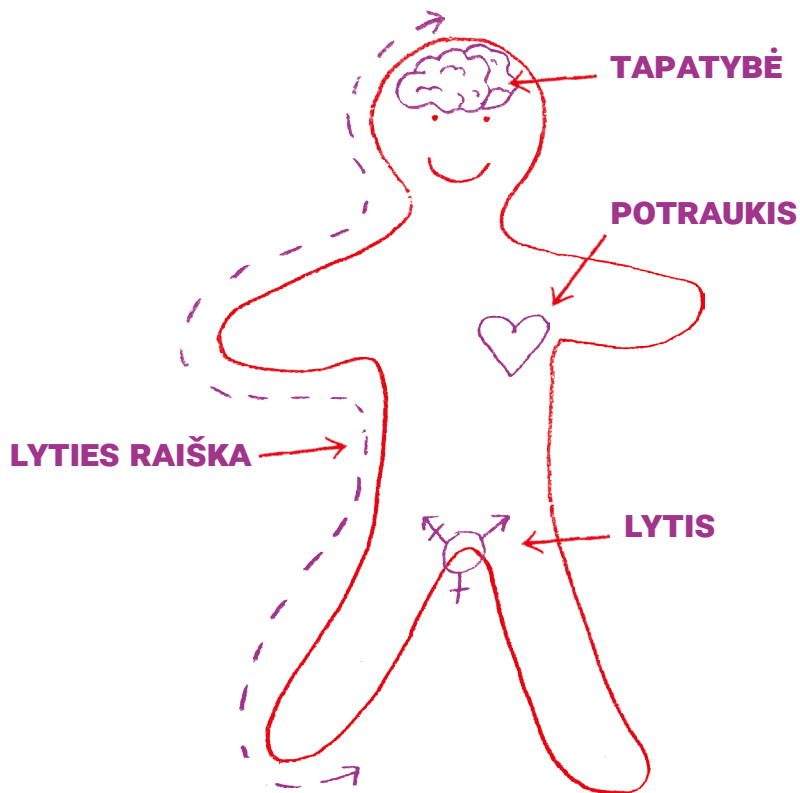
Tarp Europos Sąjungos valstybių narių nėra bendro sutarimo dėl neapykantos kalbos apibrėžties. Iš esmės saugomos aukų kategorijos priklauso nuo kiekvienoje Europos Sąjungos šalyje galiojančios nacionalinės teisės.

Vis dėlto, neapykantos nusikaltimų pranešimo, policijos kompetencijų ir paramos nukentėjusiems nuo neapykantos nusikaltimų klausimai yra sprendžiami tarptautinių organizacijų bei direktyvų lygmeniu, padedančiu efektyvinti atsaką į neapykantos reiškinius:

1. ESBO Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuras (ODIHR)
2. Europos Sąjungos Pagrindinių teisių agentūra (PTA)
3. Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI)
4. Aukų teisių direktyva 2012/29/ES

ESBO ir ODIHR

ESBO, apibūdinanti neapykantos nusikaltimus kaip „baudžiamojo pobūdžio veikas, įvykdytas esant šališkumo motyvui.“ (ESBO 2009), šiam klausimui skiria ypatingą dėmesį. Ši organizacija vertina šiuos

⊘ Reiškia tai, ko trūksta dešinėje pusėje

TAPATYBĖ ≠ LY TIES RAIŠKA ≠ LY TIS
LY TIS ≠ SEKSUALINĖ ORIENTACIJA

**GIMSTANT
PRISKIRTA LYTIS**

- ☐ Moteriška
- ☐ Kita
- ☐ Vyriška

nusikaltimus kaip keliančius didžiulę grėsmę socialinei sanglaudai, bei galinčius daryti neigiamą įtaką konfliktams ir smurtui platesniu mastu. Norėdami sužinoti daugiau, apsilankykite [ESBO](#) svetainėje.

ODIHR kasmet atnaujina neapykantos nusikaltimų statistiką. Biuras padeda politikos formuotojams rengti teisės aktus ir organizuoja teisėsaugos institucijų mokymų kursus, taip pat bendradarbiauja su nevyriausybėmis organizacijomis, įskaitant ir kai kuriuos „**Safe to Be**“ partnerius, kasmet vykdamas neapykantos nusikaltimų (įskaitant ir neapykantos nusikaltimus dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės) stebėseną.

Europos Sąjungos Pagrindinių teisių agentūra (PTA)

Europos Sąjungos Pagrindinių teisių agentūra (PTA) tiria rasizmo, netolerancijos ir neapykantos nusikaltimų mastą Europos Sąjungoje, analizuoja teisinę ir politinę bazę bei teikia pagalbą ir ekspertines išvadas tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Daugiau informacijos – [PTA](#) tinklalapyje.

Agentūra atlieka esminį vaidmenį didinant neapykantos nusikaltimų matomumą Europos Sąjungoje bei dokumentuojant nacionalinių neapykantos nusikaltimų duomenų rinkimo mechanizmų spragas ir skatinant dalijimąsi gerąja patirtimi. 2019 metais PTA pradėjo naują diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų tyrimą.

Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI)

Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija (ECRI) yra unikali žmogaus teisių stebėjimo institucija, kurios specializacija yra kova su rasizmu, diskriminacija (dėl rasės, etninės ar tautinės kilmės, odos spalvos, pilietybės, religijos, kalbos, seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės), ksenofobija, antisemitizmu ir netolerancija Europos Sąjungoje. Sužinokite daugiau [ECRI](#) tinklalapyje.

2019 metais ECRI pradėjo šeštąjį Europos Sąjungos šalių stebėjimo ciklą, sutelkdama dėmesį į tris pagrindines temas: lygybės ir teisių užtikrinimą, neapykantos kalbą ir neapykantos kurstomą smurtą, integraciją ir įtrauktį. Ataskaitose taip pat aptariamos kiekvienai šaliai

būdingos temos ir tolesni veiksmai įgyvendinant penktojo stebėjimo ciklo metu priimtas tarpines rekomendacijas.

43

Aukų direktyva 2012/29/EU

Kadangi nėra tarptautinio sutarimo dėl tam tikrų kategorijų aukų papildomos apsaugos užtikrinimo, nacionalinėje baudžiamojoje teisėje nėra tarptautinio įpareigojimo seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę laikyti saugomais pagrindais. Vis dėlto neapykantos nusikaltimų dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės aukų teisės yra aptariamose Direktyvoje 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai. Direktyva nurodo, kad Europos Sąjungos valstybės narės privalo užtikrinti, jog neapykantos nusikaltimų aukos turėtų galimybę naudotis specializuotomis pagalbos tarnybomis, tenkinančiomis jų individualius poreikius, o aukoms bei liudytojams būtų suteikta galimybė pranešti apie įvykį policijai. Peržiūrėkite visą direktyvos tekstą [čia](#).

Šios direktyvos perkėlimas į kai kurių Europos Sąjungos valstybių narių teisinės sistemas nebuvo ypač sėkmingas – tai rodo ir Lietuvos atvejis, kai perkėlimas tik minimaliai pagerino neapykantos nusikaltimų dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės aukų padėtį.

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas

ECRI, ODIHR ir PTA palaipsniui stiprina bendradarbiavimą neapykantos nusikaltimų klausimais. Nuo 2016 metų šiems klausimams spręsti pasitelkiama Europos Sąjungos aukšto lygio grupė, skirta kovoti su rasizmu, ksenofobija ir kitomis netolerancijos formomis. Šios tarpinstitucinės grupės užduotis – padėti Europos Komisijai rengti teisės

aktų pasiūlymus ir politines iniciatyvas. Aukšto lygio grupė užsiima teisėsaugos institucijų mokymu, neapykantos nusikaltimų registravimu, teisių, apsaugos ir paramos aukoms užtikrinimu. Be aukšto lygio grupės darbo, Komisija teikia finansinę paramą valstybėms ir nevyriausybiniams organizacijoms, dirbančioms neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų srityje, įgyvendindama Europos Sąjungos Teisių, lygybės ir pilietybės programą, kurios tikslai apima kovą su rasizmu, ksenofobija, homofobija ir kitomis neapykantos formomis bei netolerancija.

Nacionalinė teisinė bazė

Nors Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau – BK) aiškiai draudžia neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kurstymą seksualinės orientacijos pagrindu, BK garantuojama apsauga gali būti vertinama kaip deklaratyvi. Iš dalies tokią situaciją lemia du veiksniai. Pirmia, teisėsaugos institucijos nėra linkusios pradėti ikiteisminių tyrimų arba nustatyti, jog konkreči veika buvo padaryta dėl priešiško nusistatymo. Antra, galima konstatuoti aukštą LGBT asmenų nepasitikėjimo teisėsaugos institucijomis lygį Lietuvoje, kas prisideda prie to, jog apie incidentus, kylančius dėl neapykantos seksualinės orientacijos ir (ar) lytinės tapatybės pagrindu, pranešama retai. Nors 2015 m. ES Nusikaltimų aukų teisių direktyvos nuostatos buvo integruotos į nacionalinę teisę, tai pagerino neapykantos nusikaltimų dėl seksualinės orientacijos ir (ar) lytinės tapatybės aukų padėtį tik minimaliai.

Visuomenės požiūris į LGBTI asmenis

Remiantis „Eurobarometro“ (493/2019) duomenimis, 53 procentai respondentų iš Lietuvos pritaria, jog gėjai, lesbietės ir biseksualūs žmonės turėtų turėti tas pačias teises kaip ir heteroseksualūs žmonės. Tik 8 proc. jaustųsi visiškai patogiai matydami viešai meilę reiškiančių vyrų porą. 41 procentas respondentų pripažino, jog jaustųsi nejaukiai darbovietėje turėdami translytį kolegą.

Oficialioji neapykantos nusikaltimų prieš LGBT asmenis statistika

Demokratinų institucijų ir žmogaus teisių biuro duomenimis, 2018 m. Lietuvos policija užregistravo keturis neapykantos nusikaltimų prieš LGBTI asmenis atvejus.

Nors Lietuvoje egzistuoja teisinė bazė kovai su homofobija, jos praktinis pritaikymas išlieka kvestionuotinas. BK 60 str. 1 d. 12 p. numato, jog tai, kad veika, padaryta siekiant išreikšti neapykantą asmenų grupei ar jai priklausančiam asmeniui dėl seksualinės orientacijos, vertinama kaip padaryta atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis, tačiau Nacionalinei LGBT teisių organizacijai LGL nėra žinoma apie nors vieną šios nuostatos praktinio taikymo atvejį. Nacionalinė LGBT teisių organizacija LGL 2013 – 2015 m. teisėsaugos institucijoms pateikė 24 skundus pagal 206 įtariamo neapykantos kurstymo dėl seksualinės orientacijos atvejus internete. Dėl šių skundų 2013 m. buvo pradėti 28 ikiteisminiai tyrimai, 2014 m. – 13, o 2015 m. – 8. Visi tyrimai buvo arba sustabdyti, arba baigti. Nebuvo nustatytas ir nubaustas nei vienas pažeidėjas.

Neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kurstymo apibrėžtys

Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (Seimas, 2000 m.) skiriamos normos, kurios traktuoja neapykantą seksualinės orientacijos pagrindu kaip atsakomybę sunkinančią aplinkybę bei neapykantos kurstymą kaip atskirą veiką. Baudžiamojo kodekso 129 str. 2 d. 13 punktas (žmogžudystė), 135 str. 2 d. 13 p. (sunkus sveikatos sutrikdymas) ir 138 str. 2 d. 13 p. (nesunkus sveikatos sutrikdymas) užtraukia didesnę baudžiamąją atsakomybę tuo atveju, jei šie nusikaltimai padaromi siekiant išreikšti neapykantą asmeniui ar asmenų grupei, *inter alia*, dėl jų seksualinės orientacijos. Baudžiamojo kodekso 170 straipsnis (neapykantos kurstymas), draudžia neapykantos ir smurto, *inter alia*, dėl seksualinės orientacijos, o 60 str. 12 d. 1 p. numato, jog veika, kuria siekiama išreikšti neapykantą, *inter alia*, dėl seksualinės orientacijos, yra padaryta sunkinančiomis aplinkybėmis. Taip pat, pagal BK, neapykantos ir smurto kurstymas Lietuvoje yra laikomas specifine neapykantos nusikaltimų forma. Nors seksualinė orientacija yra vienas iš saugomų pagrindų pagal Lietuvos baudžiamuosius įstatymus, šie įstatymai neapima lytinės tapatybės ir (ar) lyties išraiškos. Lygiai taip pat, teisinis neapykantos nusikaltimų reguliavimas neapsaugo interseksualių asmenų, nes interseksualumas (lyties charakteristikos) nepripažįstamas vienu iš saugomų pagrindų.

ES LGBT apklausos (2013 m.) duomenimis, 39 procentai respondentų iš Lietuvos teigė, kad per pastaruosius penkerius metus patyrė fizinį ar seksualinį užpuolimą arba grasinimą smurtu. Vis dėlto, tik 16 procentų LGBT asmenų Lietuvoje pranešė apie vėliausią patirtą įvykį policijai.

Interviu rezultatai

Policijos atstovai negalėjo apibrėžti neapykantos nusikaltimų sąvokos. Atsakydamas į klausimą apie neapykantos nusikaltimus vienas respondentas pateikė neapykantos kurstymo sąvoką. Kitas respondentas teigė, kad neapykantos nusikaltimai yra atvejai, kai kaltininkas kursto neapykantą dėl etninės priklausomybės ir rasės. Taigi teisėsaugos institucijų atstovai painioja neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kurstymo (baudžiamojo pobūdžio neapykantos kalbos) reiškinius ir negali išvardyti tikslaus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso saugomų pagrindų skaičiaus. Taip pat teisėsaugos institucijų atstovai dažnai nesivadovauja LR Baudžiamajame proceso kodekse nustatyta pareiga įvertinti specialių apsaugos poreikių neapykantos nusikaltimų kontekste, vadovaudamiesi principu „visos aukos yra vienodos“.

Esamos neapykantos nusikaltimų procesinės gairės

2009 m. Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra išleido leidinį „Dėl rasinių, nacionalistinių, ksenofobinių, homofobinių ar kitų diskriminacinių pagrindų padarytų nusikaltimų ikiteisminio tyrimo organizavimo, valdymo ir atlikimo metodinės gairės“ (Lietuvos generalinė prokuratūra, 2009 m.), kur neapykantos reiškimas prieš asmenis ar žmonių grupes, turinčias tam tikras savybes, bendrai priskiriamas neapykantos kurstymui.

„Atpažink ir pranešk: trumpas praktinis vadovas apie homofobinius, bifobinius ir transfobinius neapykantos nusikaltimus“. 2018

Darbas su nuo homofobinių, bifobinių ir transfobinių neapykantos nusikaltimų nukentėjusiais asmenimis. Praktinis vadovas, 2018

UNIFORM projekto lankstinukas: Sustabdyk neapykantą, 2017

„Suprasti homofobinį, bifobinį ar transfobinį smurtą ir priekabiavimą patyrusių asmenų poreikius: Neapykantos nusikaltimų poveikis“, 2017

„Pagalba nukentėjusiems nuo homofobinių, bifobinių ir transfobinių neapykantos nusikaltimų. Praktinis vadovas“, 2016

„Smurtas artimoje aplinkoje ir pasimatymų metu prieš lesbietes, biseksualias ir translytes (LBT) moteris Europos Sąjungoje“, 2016

„Meilė nėra prievarta. Informacinė brošiūra apie smurtą artimoje aplinkoje lesbiečių, biseksualių ir translyčių moterų atžvilgiu“, 2015

Neapykantos nusikaltimai: praktinis vadovas policijos pareigūnams, 2014

Homofobiniai ir transfobiniai neapykantos nusikaltimai Lietuvoje: LGL stebėsenos ataskaita, 2013

Atvejo analizė

Atvejo analizė ir žaidimas vaidmenimis šiame modulyje pasirinkti todėl, kad toks interaktyvus mokymosi metodas suteikia galimybę gilesniam ir visapusiškesniam pažinimui. Interaktyvaus mokymosi metodo dėka gali išaugti empatija kitam asmeniui ir formuotis įgūdžiai, padedantys suprasti kitų asmenų patiriamus iššūkius, ar net pasikeisti požiūris.

Nagrinėjami atvejai yra paremti realiomis situacijomis iš „Safe to Be“ projekto partnerių šalių (Belgijos, Bulgarijos, Estijos, Vengrijos, Latvijos, Lietuvos, Portugalijos, Ispanijos ir Jungtinės Karalystės). Situacijos yra anonimizuotos, nenurodoma jų kilmės vieta, tačiau aptariamų neapykantos nusikaltimų autentiškumas išlieka. Loginis realių situacijų panaudojimo pagrindas yra tas, kad dėl nepakankamo pranešimo apie neapykantos nusikaltimus LGBTI žmonių atžvilgiu, teisėsaugos institucijų atstovai rečiau įgyja praktinės patirties dirbdami su neapykantos nusikaltimais LGBTI žmonių atžvilgiu kasdienėje veikloje. Nėra žinomas tikslus tokių nusikaltimų skaičius. Saugioje ir neutralioje mokymosi aplinkoje aptardami realius neapykantos nusikaltimų atvejus, seminaro dalyviai skatinami geriau susipažinti su neapykantos nusikaltimais per LGBT asmens patirtį.

Daugelis žaidimų vaidmenimis yra skirti dalyviams suteikti patirties, kurios jie paprastai neįgautų. Tačiau rengdami šį priemonių rinkinį mes vadovavomės kitokiu požiūriu.

Prašymas teisėsaugos atstovui įsijausti į homofobinės neapykantos aukos vaidmenį būtų nerealistiškas, be to, tai galėtų sukelti problemine seminaro grupės dinamiką. Bet koks karikatūrinis LGBT asmens vaizdavimas sukeltų priešingą seminaro tikslui rezultatą. Jei visgi seminaro metu atsirastų tokio vaizdavimo apraiškų, reikėtų skirti laiko tokio vaizdavimo aptarimui („Kodėl elgiatės būtent taip, vaizduodamas LGBTI asmenį?“).

Dėl šių priežasčių šios vaidmenų žaidimo užduotys labiausiai orientuotos į policijos pareigūno, mokomo dirbti su neapykantos nusikaltimo dėl seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės aukomis, „vaidmenį“.

Pastaba: paskatinti seminaro dalyvius atlikti šias užduotis gali būti sudėtinga. Taigi žaidimo vaidmenimis dinamika yra lanksti ir priklauso nuo seminaro dalyvių įgūdžių. Šis priemonių rinkinys pateikia tik rekomendacines gaires.

Būti pareigūnu

Čia siūlomos užduotys yra labiausiai orientuotos į seminaro dalyvius, atstovaujančius teisėsaugos institucijas. Skatinkite savo dalyvius užduočių metu neprisiimti šabloninio pareigūno vaidmens, bet nuo jo kiek atitolti ir stengtis tiesiog būti savimi, tačiau tuo pat metu paraginkite dalyvius panaudoti naujai įgytas žinias apie neapykantos nusikaltimus bei „SOGI“ (seksualinę orientaciją ir lytinę tapatybę).

Taigi, iš esmės ši užduotis yra tarsi pareigūno bendravimo su itin pažeidžiama auka „repeticija“ saugioje ir neutralioje mokymosi aplinkoje.

Skatinkite seminaro dalyvius ne „vaidinti“ auką, bet ją atstovauti. Svarbu ugdyti seminaro dalyvių praktinius įgūdžius, padėsiančius jiems kaip profesionalams, o ne imituoti nukentėjusiojo jausmus.

Ižanga

- Pradėkite trumpai pristatydami dalyviams užduoties tikslą (žr. aprašymą aukščiau).
- Suskirstykite dalyvius į mažesnes grupes po 3 ar 4.
- Kiekvienai grupei duokite nagrinėti tiek atvejų, kiek grupėje yra narių, kad kiekvienas dalyvis bent kartą galėtų atstovauti policijos pareigūną užduoties metu.
- Kiekvienoje grupėje yra 3 vaidmenys:
 - Vienas grupės narys atstovauja aukai (apie tai skaitykite aukščiau).
 - Vienas (arba du) grupės nariai atstovauja policijos pareigūnui (-ams).
 - Vienas grupės narys imasi stebėtojo vaidmens. Jie teikia pastabas, analizuoja vaidmenų žaidimo eigą ir teikia atvejo apžvalgą.
- Tikrasis vaidinimas vyksta mažesnėse grupėse. Jūs, kaip lektorius, turėtumėte stebėti užduoties eigą, įsikišti, jei manote, kad būtina, atsakyti į dalyvių klausimus. Atkreipkite dėmesį į stereotipinį vaizdavimą, jei reikia, įsikiškite.
- Paprašykite grupių atstovų paruošti pristatymą pagal vieną iš atvejų.
- Priklausomai nuo bendradarbiavimo lygio:
 - Paprašykite grupių atstovus pristatyti atvejį visiems dalyviams (atliekant vaidmenis).
 - Aptarkite atvejį su visais dalyviais. Tokiu atveju žodį tars kiekvienos grupės stebėtojas.

(Aktyvus) stebėjimas

Kai seminaro dalyviai atliks vaidmenų žaidimo užduotis, akylai stebėkite procesą ir, jei reikia, įsitraukite į jį, duodami tam tikras užuominas ar nukreipdami dalyvius tinkama linkme. Galite vadovautis šiomis gairėmis:

- Stebėkite stereotipinį vaizdavimą, jei reikia, įsikiškite.
- Paklauskite dalyvių, kaip jie pradėtų pokalbį su auka. Kokius klausimus jie užduotų?
- Paprašykite dalyvių apibūdinti savo elgesį, kūno kalbą.
- Priklausomai nuo nagrinėjamo atvejo, imantis papildomų veiksmų, gali būti identifikuojami kiti šališkumo motyvo požymiai:
 - Vykdytojo socialinių tinklapių paskyrų patikrinimas
 - Vykdytojo aplinkoje esančių asmenų (kaimynų, pažįstamų) apklausa
- Papildomi žingsniai, kurie gali būti naudingi siekiant įvertinti šališkumo motyvą:
- Ar reikia auką nukreipti į kitas tarnybas ar organizacijas?
 - Paramos aukoms įstaigas
 - LGBT bendruomenės centrą
 - Kitas pagalbos tarnybas
 - Žmogaus teisių organizacijas, dirbančias neapykantos nusikaltimų srityje
 - ...
- Kaip Jūs galite įsitikinti, kad auka žino, kad Jūs rimtai žiūrite į tai, kas jiems nutiko?
- Ar įmanoma ir aktualu nuolat informuoti auką apie tyrimo eigą?
 - ...

Aptardami užduotį, dalyviai turėtų apibūdinti, kaip jautėsi ją atlikdami. Aptarimo metu reikėtų išspręsti bet kokius kilusius dalyvių nesutartimus. Refleksija ir diskusija yra pagrindiniai mokymosi iš žaidimo vaidmenimis būdai. Žaidėjai turėtų apmąstyti, ką jautė, suvokė ir išmoko iš šios situacijos. Fiksuokite pagrindinius žaidimo vaidmenimis įvykius ir apmąstykite, kodėl panašioje situacijoje galėtų būti elgiamasi kitaip. Apžvelkite stebėtojų pastebėjimus. Inicijuokite diskusiją, tačiau neprimeskite savo nuomonės, stenkitės išlaikyti maksimalų neutralumą. Jei diskusija vyksta vangiai, pradėkite nuo savo pastebėjimų.

Kodėl tai svarbu?

Po aptarimo grupėje, svarbu seminarą užbaigti teigiama nata. Parodykite seminaro dalyviams antrąjį vaizdo klipą „Kodėl tai svarbu?“. Šis vaizdo klipas vaizduoja tą patį neapykantos nusikaltimo atvejį kaip ir pirmasis, tačiau jame pateikiama geroji pranešimo procedūros praktika. Dalyviai turės progą peržvelgti savo pačių pirmajame vaizdo klipe suformuluotas pastabas dėl pranešimo procedūros. Šiame etape dalyviai turėtų suvokti, jog tinkamas požiūris visada lemia geresnius rezultatus.

Įspėkite seminaro dalyvius, jog situacijos apima jautrius aspektus, tokius kaip smurtas, įžeidimai ir kt.

Kiekvienoje situacijoje aprašomas neapykantos nusikaltimas per aukos perspektyvą, nuo incidento pradžios iki kreipimosi į policiją.

Atvejis Nr. 1

Klara yra 45 metų amžiaus translytė moteris, gyvenanti pagal savo lytinę tapatybę jau penkiolika metų. Vieną dieną ji nuėjo į moterų tualetą prekybos centre. Kita tualete buvusi moteris ją pastebėjo ir paklausė, kodėl ji ten. Klara, ilgą laiką nebegirdėjusi šio klausimo, atsakė, pasipiktinusi, jog jai tiesiog reikia pasinaudoti tualetu. Klarai išėjus iš tualetu, moteris laukė jos su savo draugu. Jis ją įžeidinėjo, griebė, trenkė jai delnu į veidą ir nuėjo. Klara pranešė prekybos centro apsaugos pareigūnui, tačiau jis sutiko su agresoriumi, teigdamas, jog greičiausiai Klara neturėjo naudotis moterų tualetu.

Po ilgų svarstymų, Klara nusprendė pranešti apie nusikaltimą. Ji įsiminė agresoriaus bruožus, kad galėtų jį atpažinti. Tačiau ji labai jaudinasi, kad turės nepažįstamam asmeniui atskleisti savo tapatybę, nes per penkiolika metų ją retai supainiodavo su vyru, todėl ji nėra įpratusi kalbėti apie savo lytinę tapatybę.

Buvo smarkiai apgadintas įėjimas į LGBT teisių organizacijos biurą. Durs ir durų žaliuzės buvo uždegtos naudojant neidentifikuotą degią medžiagą.

Incidentą pirmą kartą pastebėjo taksi vairuotojas, kuris atsitiktinai važiuojo pro šalį. Taksi vairuotojas panaudojo nešiojamąjį gesintuvą ir jam pavyko užgesinti ugnį dar iki atvykstant priešgaisrinei tarnybai, policijos ir greitosios medicinos pagalbos ekipažams.

LGBT organizacija turi bendrą įėjimą su drabužių parduotuve. Organizacijos atstovai įtaria, kad incidentą paskatino neapykanta vietos LGBT bendruomenei. Jie tikisi sulaukti pagalbos iš policijos, todėl kreipiasi į ją pranešdami apie įvykusį nusikaltimą.

Atvejis Nr. 3

Konservatyvias vertybes deklaruojančios partijos nariai ir rėmėjai sužlugdė LGBT asociacijos surengtą renginį. Prireikė policijos įsitraukimo, renginio data buvo atidėta. Asociacija apie tai pranešė savo socialiniuose tinklapiuose.

Netrukus po to minėtos partijos šalininkai susirinkdavo protestuoti prieš bet kokias su LGBT susijusias iniciatyvas. Tai pritraukė dar daugiau prieš LGBT bendruomenę nusiteikusių protestuotojų, kurie viešai pradėjo grasinti organizatoriams, grasino sudeginti patį LGBT centrą, jei renginys vėl vyks.

Dvi LGBT asociacijos narės dėl šių grėsmių nusprendė kreiptis į policiją tikėdamos, jog policija sustiprins saugumą kitų renginių metu ir bus galima išvengti neigiamų padarinių.

Roksana ir Evė gyvena socialiniame būste su savo paaugle dukra Robe. Per pastarąjį pusmetį jos patyrė savo homofobų kaimynų smurtavimą. Priekabiavimas prasidėjo nuo neapykantos kupinų žvilgsnių ir replikų šeimai einant pro šalį.

Pastaruoju metu padėtis pablogėjo. Žodžiai „lesbnamis“ uždažyti ant jų buto durų, prie durų nuolat suverčiamos šiukšlės. Buvo apgadinti jų automobilio veidrodėliai, todėl Evė nebegalėjo išeiti iš namų, nes dėl sveikatos problemų buvo apribota jos galimybė vaikščioti. Jos taip pat sužinojo apie skleidžiamus gandus, jog smurtauja prieš savo dukrą.

Jos kelis kartus bandė pranešti policijai apie šiuos kaimynų veiksmus, tačiau jokių veiksmų teisėsauga nesiėmė. Po to, kai prie jų buto vėl buvo suverstos šiukšlės, Roksana nusprendžia kreiptis į policiją.

Atvejis Nr. 5

Dora yra šešiolikmetė mergaitė, neseniai mokykloje atskleidusi esanti biseksuali ir translytė. Nuo to laiko ji buvo įžeidinėjama pasitelkiant transfobinius epitetus, bendraklasiai užpuolė ją keturis kartus. Paskutinį kartą dėl sužalojimų ji turėjo vykti į ligoninę. Vienas berniukas grasino seksualiniu smurtu sakydamas, kad ji „trokšta to iš visų“, mat yra biseksuali.

Namuose ji taip pat kenčia nuo transfobijos, todėl negali sulaukti paramos iš artimiausių žmonių. Ji nenori kreiptis į policiją, nes mano, kad tai situaciją komplikuos dar labiau, tačiau jos geriausia draugė įtikina ją pranešti apie nusikaltimą. Draugė ragina ją pateikti policijai išrašą iš ligoninės bei keletą savo bendraklasių komentarų socialiniuose tinklapiuose pavyzdžių.

Jonas ir Naziras ėjo gatve susikibę rankomis, kai grupė šalia automobilio važiavusių vyrų pro automobilio langą metė į juos šiukšles. Jonas šūktelėjo jiems, automobilis sustojo ir vyrai pradėjo šaukti pavadinami porą necenzūriniais žodžiais. Prieš išvažiuodami, jie grėsmingai automobiliu pajudėjo link poros. Tai įvyko netoli Jono namų ir vieną iš agresorių jis atpažino kaip savo kaimyno sūnų.

Joną įvykis labai supykde, be to jis apskritai nepasitiki jokiais valdžios institucijomis. Jis labai nerimauja dėl Naziro būklės, nes pastarasis serga depresija ir nenori kalbėti apie įvykį. Jiems kyla nerimas, kad toks įvykis gali pasikartoti.

Jonas nusprendžia kreiptis į policiją, tačiau apie tai jis nepasako Nazirui, nes bijo, kad tai jam sukels dar daugiau streso.

Edmundas yra 32 metų amžiaus vyras, gyvenantis dideliame daugiabučiame name Europos šalies sostinėje. Jau kurį laiką jis kenčia nuo vieno iš savo aukšto kaimynų priekabiavimo. Nors kaimynas nenaudojo jokių replikų ar veiksmų, leidžiančių patvirtinti homofobines kaimyno nuostatas, tačiau Edmundas įtaria, kad homofobinis motyvas visgi yra.

LGBT festivalio dieną Edmundas pakabino vaivorykštės vėliavą ant savo į gatvę nukreipto lango. Kaimynas susitiko su Edmundu laiptinėje ir pasakė, kad Edmundas turėtų liautis primetinėti savo gyvenimo būdą kitiems ir, kad jam turėtų būti gėda. Kitą dieną tas pats kaimynas pašaukė Edmundą laiptinėje ir pridūrė, jog „mano tėviškėje šaudome tokius kaip tu“, po to iškart mesdamas stiklainį į Edmundą. Nedaug trūko, kad būtų pataikęs.

Po incidento Edmundas vengė išeiti iš namų, ir iš kaimyno kylančią grėsmę pradėjo vertinti rimtai. Prieš kelerius metus jis jau buvo susidūręs su homofobiniu smurtu, dėl kurio liko raišas. Jo netenkino policijos reakcija į ankstesnį išpuolį. Naujausias išpuolis atvėrė senas psichologines žaizdas, be to jis bijo susidurti su išankstiniu teisėsaugos pareigūnų nusistatymu. Jis taip pat mano, kad galbūt vaivorykštės vėliavos pakabinimas buvo bloga mintis ir kaltina save.

Vis dėlto po keturių dienų, kamuojamas baimės, jis nusprendžia kreiptis į policiją.

Jokūbas yra biseksualus vyras, kuris kartais lankosi tam tikroje kontroversiškai vertinamoje miškingoje lauko vietoje. Čia jis lankosi daugiausia dėl bendravimo, kartais ir dėl intymių susitikimų su kitais vyrais.

Vieną vakarą jį sustabdė vyras, kuris paprašė žiebtuvėlio. Kai Jokūbas pasiekė kišenę, vyras pavadino jį „dvokiančiu iškrypėliu“ ir liepė atiduoti telefoną bei piniginę. Jokūbas buvo apstulbęs ir atidavė savo daiktus, ir iš karto gavo stiprų smūgį į veidą. Jam buvo sulaužyta nosis.

Jokūbą įvykis labai sukrėtė, tačiau į policiją jis nesikreipė, nes bijojo, jog bus kalinamas dėl lankymosi ne pačią geriausią reputaciją turinčioje vietoje. Jis nuvyko tiesiai į ligoninę, kur teigė, jog suklupo gatvėje. Jokūbas susisiekė su draugu ir papasakojo jam apie tai, kas nutiko. Nupasakojus užpuoliko išvaizdą, jo draugas teigė anksčiau girdėjęs ta patį asmenį dažnai puolantį kitus vyrus ir paragino Jokūbą kuo greičiau kreiptis į policiją.

Jokūbas bijo, kad pranešimas apie įvykį gali lemti, jog jo šeima ir draugai sužinos apie jo seksualinę orientaciją. Nepaisant to, jis nusprendžia kreiptis į policiją, tačiau tikisi, kad galės pranešti apie įvykį likdamas anonimu.

Beatričė ir Serafina buvo užpultos naktinio pasivaikščiojimo miesto centre metu. Beatričė apsikabino Serafiną ir ją žaismingai pabučiavo. Tuo metu grupė vyrų ėjo pro jas ir vienas jų paprašė bučinio ir pasakė: „Nesijaudinkit, man patinka lesbietės“. Jos nekreipė į tai dėmesio ir nuėjo priešinga kryptimi. Vyras supyko ir suriko: „storos juočkės lezbės“.

Grupė pradėjo jas sekti, o minėtas vyras sugriebė Beatričės ranką. Ji atstūmė jį, bet kitas vyras stojo priešais ją ir jai smogė. Tada visa grupė jas apsupo, parvertė ant žemės ir pradėjo spardyti. Abi moterys patyrė sužalojimus. Po kelių minučių vyrai nubėgo.

Pašalinis asmuo iškviėtė policiją, į įvykio vietą atvyko policijos pareigūnai. Išgirdęs, kad moterys viešai demonstravo meilę, pareigūnas paklausė jų, kodėl jos taip elgiasi tokiam rajone ir tokiu būdu tiesiog provokuoja nusikaltimą. Pasijutusias kaltos, jos nusprendžia nevykti kartu su pareigūnu surašyti pareiškimo ir paprašo jo tiesiog nuvežti jas į ligoninę.

Praėjo kelios savaitės. Serafina ir Beatričė sukaupė drąsą pranešti apie nusikaltimą policijai. Jos nemato pareigūno, kuris buvo įvykio vietoje policijos nuovadoje, tačiau pamini jį pareigūnui, kuris priima jų pareiškimą.

Trevoras yra gėjus, kurio „Facebook“ paskyrą pasisavino asmuo, kuris pasinaudojo ja siųsdamas įžeidžiančias bei seksualinio turinio žinutes. Jam pavyko pakeisti slaptažodį ir žinučių siuntimas sustojo, tačiau jo vardu buvo sukurti kiti profiliai. „Facebook“ pašalino šiuos profilius, kai Trevoras pranešė apie piktnaudžiavimą, bet jų vietoje nuolat buvo kuriami nauji.

Žinutės, tokios kaip „aš turiu gėjų ŽIV ir išprievartausiu tave“, buvo išsiųstos kolegoms darbe ir šeimos nariams. Tokiu būdu buvo atskleista jo seksualinė orientacija ir kai kurie žmonės atsiribojo nuo santykių su juo. Jis taip pat pradėjo gauti necenzūrinius pranešimus su grasinimais paviešinti jo intymius atvaizdus, jei nebus sumokėti pinigai. Trevoras neturėjo supratimo, kas į jį nusitaikė, tačiau jo bendradarbis atskleidė girdėjusi kitą kolegą laidant homofobinius komentarus ir besididžiuojant, kad žinutes siunčia būtent jis.

Jis nori, kad šantažas pagaliau baigtųsi, tačiau bijo konfrontacijos su kolega ir nėra tikras, ar buvo padaryta nusikalstama veika. Trevoras labai nerimavo dėl to, kas gali atsitikti vėliau. Jo galimybės dirbti tapo labai ribotos ir jam buvo paskirti antidepresantai.

Kai kreiptis į teisėsaugą paskatino jo vadovas, Trevoras nusprendė pranešti apie įvykį policijai.

Nikola yra translytė moteris, kuri šiuo metu yra benamė. Jau keletą mėnesių ji glaudžiasi pas draugus.

Vieną naktį ji nuėjo į vyro, kurį sutiko bare, namus. Vyras pradėjo prie jos seksualiai priekabauti, tada suprato, jog ji yra translytė. Tada kelis kartus smogė jai į galvą buku daiktu. Nikolai pavyko pabėgti iš įvykio vietos ir nedelsiant iškviešti policiją, kuri atvyko netrukus. Smurtautojas buvo suimtas įvykio vietoje, o Nikola buvo nuvežta į ligoninę, kur praleido 2 dienas.

Policijos pareigūnai netrukus prarado ryšį su ja, nes ji neatsakė mobiliuoju telefonu. Po kelių dienų vietos LGBT organizacijos atstovė Olga nuvyko į policijos nuovadą su Nikolos pasirašytu pareiškimu. Olga paaiškino, kad Nikola su ja susisiekė ir paprašė jos vardu pranešti apie nusikaltimą, nes ji labai nepasitiki institucijomis, o ankstesni kontaktai su teisėsauga buvo traumuojantys.

Dvidešimt penkerių metų amžiaus gėjus Aleksis savo „Facebook“ paskyroje paskelbė savo nuotraukas iš dalyvavimo LGBT festivalyje. Praėjus šiek tiek laiko, jis gavo žinučių iš po netikra paskyra savo tapatybę slepiančio asmens. Žinutės buvo homofobinio turinio, jose buvo rašoma, kad Aleksis „neskleistų visiems savo ligos“. Tai ne pirmas kartas, kai Aleksis gauna homofobinio pobūdžio žinutes ir jis nusprendė į jas dėmesio nekreipti.

Kitą dieną Aleksis iš tos pačios „Facebook“ paskyros gavo dar vieną žinutę: „Ei! Aš ką tik sužinojau, kur tu gyveni. Galbūt aš tiesiog ateisiu apsilankyti ir parodyti, kaip šiek tiek kraujo ir sulaužyti kaulai padės tau įveikti savo ligą!“. Sukrečianti buvo tiek pati žinutė, tiek baimė, kad jos siuntėjas iš tiesų žino jo gyvenamosios vietos adresą. Aleksis nusprendė užblokuoti siuntėją. Po kelių valandų Aleksį pasiekė žinutė „Instagram“ tinkle: „Ar manai, kad blokavimas tau padės, nesijaudink, fėja, netrukus pasimatysim“. Aleksis nusprendė nežinomą asmenį užblokuoti ir „Instagram“ tinkle.

Kelias savaites Aleksis bijojo išeiti iš namų. Jo draugas, su kuriuo jis nuomavosi būstą, galutinai įtikino Aleksį pranešti policijai apie nusikaltimą, nes gyventi baimėje buvo nebeįmanoma. Laimei, Aleksis išsaugojo žinutes ir pateikė jas policijai. Jis tikisi, kad galės vėl jaustis saugus.

Išeidamas iš klubo kartu su savo draugais Gregorijus buvo užpultas grupės vyrų. Užpuolikai naudojo necenzūrinius homofobinius epitetus ir kelis kartus smogė Gregorijui. Draugai bandė kreiptis į apsaugos darbuotojus, kad jie įsikištų. Pastarieji iškvietė policiją, bet papildomų veiksmų nesiėmė.

Atvykus policijai kartu su greitąja pagalba, pareigūnų pirmoji pastaba Gregorijui buvo ta, kad nenuostabu, jog Gregorijus, identifikuojantis save tiek su vyriška, tiek su moteriška lytine tapatybe bei vadinantis save įvardžiu „jie“ buvo užpultas, nes užpuolimo metu vilkėjo suknelę. Policijos pareigūnai paprašė apibūdinti užpuolikus. Tačiau po užpuolimo būdamas šoko būsenos, Gregorijus užpuolikų iškart apibūdinti negalėjo. Policija Gregorijui pasiūlė nuvykti į ligoninę, kad būtų pasirūpinta patirtais sužeidimais, tada atvykti į policijos nuovadą, jei jie nori surašyti pareiškimą.

Ligoninėje pirmosios pagalbos gydytojas pareiškė, kad šioje šalyje nepriimtina vyrams vilkėti sukneles, taip priversdamas Gregorijų jaustis kaltu dėl įvykusio užpuolimo.

Gregorijus buvo apsiprendęs nepateikti pareiškimo policijai, tačiau, kai kitas, labiau užjaučiantis pareigūnas, susisiektė su juo dėl įvykusio incidento, jis nuomonę pakeitė.

Policijos pareigūnams tinkamai ištirti neapykantos nusikaltimus trukdo daugybė įvairių kliūčių. Svarbu, kad teisėsauga gebėtų šias kliūtis nustatyti bei sukurti ir įgyvendinti efektyvią strategiją joms įveikti.

Todėl labai svarbu žinoti ir gebėti atpažinti šališkumo motyvo požymius. Tik tuomet, kai asmuo, pranešantis apie nusikaltimą, jaučiasi pakankamai saugus, jis gali pateikti šališkumo (neapykantos) motyvą patvirtinančią informaciją, reikalingą policijos pareigūnui tinkamai atlikti tyrimą. Teisėsaugos įgūdžių stiprinimas, leisiantis atpažinti šiuos požymius ir gebėti tirti prieš LGBTI asmenis nukreiptus neapykantos nusikaltimus, yra vienas pagrindinių veiksnių, padėsiančių naikinti neapykantos apraiškas visuomenės lygmenyje. Šis multimedijos priemonių rinkinys buvo sukurtas konsultuojantis su teisėsaugos institucijomis ir LGBTI bendruomene.

Daugiau informacijos apie „**Safe To Be**“ rasite internetiniame puslapyje: www.speakout-project.eu.

SAFE.TC.BE BY SPEAK OUT
PROJECT

